രൊമാന്റ സഭയുടെ

മെത്രാന്റെ കല്പന

[illegible] 1879 [illegible]

[illegible]

„ივერია“ 1879, № 7-8

2/398

ი. გრიშაშვილის სახელობის ბიბლიოთეკა-მუზეუმი
Библиотека-Музей имени Акад. И. Гришашвили

იმერეთის ისტორია*)

დაწყება იმერთა და ოდიშ აფხაზთა მეფობისა და მთავრობისა, რომელსა უწინარესნი მემატიანენი ანუ ისტორიკოსნი უწოდებენ ეგრისად.

ნიკოლოზ დადიანისა.

ოდეს მოჰკლა პირველმან მეფემან საქართველოისამან ფარნავაზ იაზონ ერისთავი და დაიპყრა საქართველო; მაშინ ეგრისის მდინარეს დასავლეთისანი არა მორჩილებდენ ფარნავაზს, არამედ მეფესა ბერძენთასა, ხოლო ეგრისის მდინარის აღმოსავლეთისანი დაშთენ ფარნავაზის მორჩილებასა შინა. ხოლო ფარნავაზ განჰყო ეგრისი, თვისსა მორჩილებასა შინა მყოფი, ორ საერისთაოდ დასვა ქუჯი ერისთავი ეგრის, რომელი აღაშენა ეგროს, ხოლო ამათ უწოდეს ბედია, ვინათგან ქუჯიმ ჰპოვა ბედი მუნ და ამის გამო უწოდეს ბედია; და მისცა ქუჯის საერისთაოდ რიონის დასავლეთი, და ჩრდილოეთი ზღვამდე და ეგრისის მდინარემდე სრულიად სვანეთი, და მეორე დასვა შორაპანს და მისცა საერისთაოდ ნაშთი ეგრისისა რომელ არს რიონის

*) ეს მოთხრობა ნ. დადიანისა არის ამ მეცხრამეტე საუკუნის პირველ ხანებშია დაწერილი და ავტორი ერთს ადგილს ამბობს, რომ სოლომან პირველიდამ რაც ცნობანია ამ წიგნში მოყვანილიო „ჯერედ არსად აღწერილ არიანო, არცა ძველსა და არცა ახალსა ქართველთა ისტორიასა შინაო“. მართალიც არის და ამიტომაც ღირს საცნობად ვნახეთ და ვბეჭდავთ თავიდამვე შეუცვლელად.

აღმოსავლეთით და სამხრეთი ზღვამდე, და ლიხის მთამდე. ხოლო შემდგომად ამისა დაიპყრა ნაშთი ეგრისისა ვახტანგ გურგასლან და კეისარმანცა მოსცა ჩითვად ცოლსა ვახტანგისასა, გარნა შემდგომად მიუღო ჰერაკლე კეისარმან და დასვა თვისი ერისთავი ანაკოფიას და უწოდდნენ აფხაზთა ერისთავსა და ეპყრა ეგრისის მდინარის იქითი კეისარს (ხოლო ეგრისის მდინარე ეწოდების ღალიძგას): ხოლო იყო რა აფხაზთა ერისთავად ლეონ და იხილა უძლურება ბერძენთა, მაშინ თვით დაიპყრა სრულიად ეგრისის ქვეყანანი ლიხის მთიდამ ვიდრე ზღვამდე და ხაზარეთამდე, და იწოდა მეფედ აფხაზთა წელს ქრისტესით 786. ამათგან მეფენი მეფობდენ ვიდრე ბაგრატიონამდე ხოლო იქმნა რა მეფედ ესე ლეონ არღა უწოდა ეგრისი: არამედ აფხაზეთი. ხოლო ამან განყო რვა საერისთაოდ ეგრისი, რომელსა უწოდა აფხაზეთი 1) დასვა აფხაზთა და მისცა აფხაზეთი ჯიქეთი, ვიდრე ზღვამდე და ხაზარეთის მდინარემდე; 2) დასვა ცხომს და მისცა ეგრისის მდინარეს იქითი ანაკოფიამდე ალანითურთ; 3) დასვა ბედიას ეგრისის აღმოსავლეთიდამ ცხენის წყლამდე; 4) დასვა გურიას და გურიაცა ამან უწოდა, და უწინარეს ადგილისა გურიისასა სხვასა უწოდებდენ: 5) დასვა რაჭას — ლეჩხუმს; 6) დასვა სვანეთს; 7) დასვა შორაპანს რიონისა და ხანის წყლის აღმოსავლეთისა ლიხამდე სრულიად არგვეთისა; 8) დასვა ქუთაისის ვაკის ოკრიბისა; ამან მეფემან აღაშენა პირველ ტახტად ანაკოფია; ხოლო მერმედ ქუთაისი და აღაშენა ქალაქი და ციხე: ხოლო მეფე ესე მიიცვალა წელს ქრისტესით 806.

ხოლო იქმნა მეფედ ძე ამისი გიორგი და დაიპყრა საქართველოცა და მოკვდა წელს ქრისტესით 877.

ხოლო შემდგომად ამისა გარდაიცვალნენ მრავალნი მეფენი აფხაზეთისანი, ღირს სახსოვარნი, რომელსა ეპყრათ აფხაზეთი და საქართველო, გარნა შემდგომად ამა გიორგი მეფისა არღარა ვინ დაშთა მემკვიდრედ აფხაზთ მეფისა, და უძლურნი ქმნილთა აფხაზთა ითხოვეს დავით მეფისა კურაპალატისაგან მეფედ აფხაზთა ბაგრატ, ძე გურგენისა,

ასულის წული გიორგი აფხაზთ მეფისა. ინება და მოსცა და მოიყვა-ნეს აფხაზეთს და აკურთხეს ქუთათის მეფედ წელს ქრისტესით 985 და ამ ბაგრატიდამ იქმნა აფხაზთა მეფობა ბაგრატიონთა: ხოლო მე-ფობდნენ აფხაზთა ზედა მეფენი იგი აფხაზთანი წელს 199. ხოლო ამ ბაგრატის პირველის მეფობიდამ ვიდრე ლაშას ძის დავითის მე-ფისა და რუსუდანის ძის ნარ-დავითის მეფისამდე იყო ერთ მეფო-ბისა ქვეშე სრულიად აფხაზეთი მეფობასა ბაგრატიოვანთასა. ხოლო ამა ორთა და ვითთა სამეფოსა განყოფადმდე გარდახდნენ წელნი 274.

ხოლო იქმნა ამისა შემდგომად მეფედ ნარ დავით ძე რუსუდა-ნისა იმერეთს წელს ქრისტესით 1259. ამიერიდამ იწოდა დავით, და ამას ქვემონი მეფენი მეფედ იმერეთისა და არღარა აფხაზთა. ხო-ლო ნარდავით მეფობდა ვითარ ზემო აღიწერა და უმეტეს იცნობთ დიდსა ქართველთ ცხოვრებასა შინა და გარდაიცვალა ნარ დავით მეფე წელს ქრისტესით 1293.

ამის შემდგომად მეფე იქმნა ძე მისი კონსტანტინე და ამას აღუდგა ძმა თვისი მიხაილ, და იქმნა სამეფოსა შინა იმერეთისასა დიდი უთანხმოება, და ჟამსა ამას გრიგორი დადიანმა დაიპყრა საე-რისთო ცხუმისა და სრულიად ოდიში ანაკოფიამდე. ეგრეთვე შარვა-შიძემან აფხაზეთი; გურიელმან გურია, სვანთ ერისთავმან სვანეთი და არღარა მორჩილებდნენ მეფესა საქართველოისა და იმერეთისასა. შემდ-გომად გარდაიცვალა გრიგორ დადიანი წელს ქრისტესით 1323, და დაჯდა ძე მისი მამია დადიანად, და ამან უმეტეს განიმტკიცა ოდიში ვიდრე ანაკოფიამდე.

ხოლო ამის შემდგომად იქმნენ მრავალნი მეფენი შთამომავალნი ერთიერთისანი და იქმნა მეფედ გიორგი და ამან განიზრახა კვალად დაპყრობა მთავართა და წარვიდა პირველად ვამეყ დადიანსა ზედა გამ-ზრახი ესრეთ, (უკეთუ ესე დავიმორჩილე სხვანიცა დამორჩილებულ მექმნებიან), შემოიკრიბნა სპანი იმერეთისანი და შთავიდა ოდიშს. ეწყვნენ ერთიერთსა მეფე დადიანი და იძლივნენ სპანი გიორგი მეფი-

სანა, მოჰკლეს მენგრელთ მეფე გიორგი ბრძოლასა შინა, და კა-მარჯვა ვამეყ დადიანსა წელს ქრისტესით 1392. ხოლო განზრახვითა ვამეყ დადიანისათა წარმოვიდა მეფე ქართველთა გიორგი, ძე ბაგრატ დიდისა და დაიპყრა იმერეთი. მოკვდა ვამეყ დადიანი და იქმნა და-დიანად ძე მისი მამია. მოჰკლეს ესე მამია დადიანი აფხაზთა ბრძო-ლასა შინა და იქმნა დადიანად ძე მისი ლიპარიტ წელს ქრისტესით 1414. ხოლო შემდგომად დაიპყრა ბაგრატ მეფემან იმერეთი და თა-ვისუფლებასა ზედა მთავართა მათ დადიანსა, გურიელსა და შარვაში-ძესა ხელი მოუწერა ხოლო ჟამსა ამას მიიცვალა ლიპარიტ დადიანი და იქმნა დადიანად ძე მისი შამანდავლე. მოკვდა შამანდავლე წელს ქრისტესით 1474. და იქმნა დადიანად ძმა შამანდავლესი ვამეყ. ჟამსა ამას განძლიერდა ბაგრატ მეფე და დაიპყრა საქართველოი, ხოლო ოდეს იხილა ვამეყ დადიანმა განძლიერება ბაგრატ მეფისა არღა სწა-დოდა უმეტეს განძლიერება ბაგრატისა, ამისთვის შემოიკრიბა ვამეყ დადიანმა შარვაშიძე და გურიელი და დაუწყო რბევა და ოხრება იმე-რეთისა, და დაპყრობა. და ოდეს მიესმა ესე ბაგრატ მეფესა, ქართლს მყოფს, წარმოვიდა მუჰით და შეკრიბა სპანი ქართლისა და იმერე-თისანი. დაეწყო დადიანსა ოდიშს და იქმნა ძლიერი ომი, სადა მოს-წყდენ ორგნითვე მრავალნი და იძლია დადიანი წელს ქრისტესით 1477. მაშინ შევიდა მეფე ბაგრატ ოდიშსა შინა და მოაოხრა, გარნა კვალად შეიმტკიცა დადიანი და ქმნეს მშვიდობა და შემდგომად მოკვდა მეფე ბაგრატ წელს ქრისტესით 1478 და დაფლეს გელათს.

შემდგომად მეფე იქმნა ძე მისი ალექსანდრე, ჟამსა ამას მო-ვიდა კონსტანტინე მეფე ქართველთა და დაიპყრა იმერეთი შეწევნი-თა ვამეყ დადიანისათა. ჟამსა ამას მოკვდა დადიანი ვამეყ, და იქმნა დადიანად ძმა შამანდავლესი ლიპარიტ მოკვდა გურიელი კახაბერი, და დაჯდა გურიელად ძმა მისი. ხოლო განდევნულმან მეფემან ალექსან-დრემ კვალად დაიპყრა იმერეთი, გარნა დადიანსა ლიპარიტს არა ენ-დოდა მეფობა მისი და აწვია კვალად კონსტანტინე მეფე და მოვიდა სპითა ქართველთათა და აქედამა დადიანი და დაიპყრეს იმერეთი, და

ოდეს წარვიდა მეფე კონსტანტინე საქართველოდგა მაშინ მეფემან ალექსანდრემ ზავ ჰყო დადიანისა თანა და დაიპყრა სრულიად იმერეთი შეწევნითა დადიანისა ლიპარიტისათა. ხოლო ამანა ალექსანდრემან იჰყოფა მშვიდობით და მიიცვალა ესეცა და ცოლიცა ამისი თამარ დედოფალი ქორონიკონსა ერისა წელს ქრისტესით 1510 და დაფლეს ორნივე გელათს.

მეფე იქმნა ძე ალექსანდრესი ბაგრატ. ამის ჟამშიდ მოვიდნენ ოსმალნი წინამძღვრებითა მზეჭაბუკ ათაბაგისათა და მოსწყვეს ქუთაისი და გელათი თურქთა. ამან მეფემან ჰყო გელათი საეპისკოპოსოთ თანა თნებითა სამღვდელოთათა, და დასვა გენათლად საყვარელი მემელქისედეკ წელს ქრისტესით 1519. ჟამსა ამას წარვიდა მამია გურიელი ქართლს, რათა ჰყოს დავით ქართველთ მეფისა და კახთ ბატონისა ლეონისა შვილს ზავი, გარნა ეწყო მეფე დავით გურიელსა და იძლია მეფე, და შემდგომად ზავ-ჰყო მათ შორის გურიელმან და შემდგომად მოვიდა გურიას. ხოლო ჟამსა ამას შეიკრიბნენ დადიანი მამია, და გურიელი მამია და წარვიდნენ ჯიქეთს სპითა მრავლითა, რათა ჯიქნი აწუხებდნენ მიხდომითა გურიასა და ოდიშს. ზღვით ნავებითა მისრულთა ჯიქეთს ეწყვნენ ჯიქნი სიმაგრით, გამოჰყვეს ბრძოლა ძლიერი და აოტნეს სპანი დადიან გურიელისანი, და მოჰკლეს დადიანი მამია, და შეიპყრეს გურიელი მამია, და აღიღეს ალაფი და იავარი მათი წელს ქრისტესით 1532. ხოლო შემდგომად დასვა დადიანად ლეონ და გურიელი მამია დაიხსნა ძმამან მისმან როსტომ, შემდგომად მოკვდა გურიელი მამია, და იქმნა გურიელად ძე მისი როსტომ. ხოლო მეფემან ბაგრატ დასვა რაჭას ერისთავად ჩხეიძე შოშიტა; და მისცა რომელიმე სახასოდ დაბანი და ციხე მინდა, გინათგან რაჭა იყო უწინარეს სამეფოდ. ხოლო ბაგრატ მეფემან შემოიკრიბა დადიან გურიელი და წარვიდა შურის საგებელად მზეჭაბუკი ათაბაგისა, ხოლო ათაბაგმან შემოიკრიბა სპანი, დაეწყო მეფესა და იქმნა ომი ფიცხელი. იძლია ათაბაგი და შეიპყრა ათაბაგი ისაკ-ართუმელაძემ, მელივნემან გურიელისამან და მიართვა როსტომ გურიელსა.

და გურიელმა მიართუა ბაგრატ მეფესა. ხოლო მეფემან უბოძა გურიელსა ჯილდოდ ამისა აჭარა და ჭანეთი და მეფემან პატიმარ ჰყო ათაბაგი და თვით დაიპყრა სამცხე საათაბაგო. ხოლო ძე ათაბაგისა წარვიდა წინაშე ხონთქრისა და ითხოვა შეწევნა ხონთქრისაგან და შეეწია დიდ ძალითა სპითა. შეიწია ბაგრატ მეფემან მეფე ქართლისა, ხოლო დადიან გურიელნი არამწე ექმნენ, დაეწყვენ ოსმალთა სპანი საქართველო იმერეთისანი, გარნა სძლიესთ ოსმალთა, მოჰკლეს ძე გურიელისა ქაიხოსრო და დაიპყრა კვალად სამცხე ათაბაგმან. ხოლო მიზეზითა ამით მეფემან ბაგრატ მოუწოდა ქუთათისა შინა ლეონს დადიანს და შეიპყრა მცბიერებითა და პატიმარ ჰყო. ხოლო მეფემან მიუმცნო გურიელსა რათა წარვიდეთ ერთად და დავიპყრათ ოდიში და განვიყოთ წილად და ჩვენდა იყოს ოდიში, სწადოდა მეფესა რათა მცბიერებით შეეპყრა გურიელი, გარნა სცნა გურიელმან მეფისა მცბიერებისა სახე და არღარა მივიდა და უნდოდა მეფესა აღმოხოთა თვალთა პყრობილისა დადიანისა, გარნა გურიელისა და ოდიშთა მოზიდვისათვის არღა აღასრულა და დადიანი პატიმარ ჰყო ქუთათის სამრეკლოსა შინა, გარნა განზრახვითა ათაბაგისათა ჩხეიძემ ხოფილანდრემ გამოაპარა დადიანი ლეონ და მიგვარა ათაბაგსა ახალციხეს. ხოლო შემდგომად სთხოვა გზაი გურიელსა, და ნება სცა გურიელმან გზისა და წარმოიყვანა ათაბაგმან დადიანი ლეონ, მოიყვანა ოდიშს და დაიპყრა ლეონ სამფლობელონი თვისნი. ჟამსა ამას მიუღეს გურიელსა ოსმალთა აჭარა და ჭანეთი. და აღაშენესთ ციხე ოსმალთა გონიას და ბათომს. ხოლო შემდგომად ამისა მიიცვალა ბაგრატ მეფე წელს ქრისტესით 1548 და დაიფლა გელათს.

შემდგომად ბაგრატისა მეფე იქმნა ძე მისი გიორგი, ამან დაიზავა დადიან გურიელი და მეფობდა მშვიდობით. ამან მოიყვანა მეუღლედ ჩერქეზ ბატონის ასული რუსუდან. ჟამსა ამას მოკვდა გურიელი როსტომ და დასვა მეფემან გიორგი ძე როსტომისა გურიელად. ამა გიორგი გურიელსა ჰყვანდა მეუღლედ ლეონ დადიანისა ასული, და იგი განუტევა და შეირთო მეფის გიორგის და.

მყსაიდა ეგრეთვე ლეონ დადიანის ძმამან გიორგიმ განუტევა ცოლი თვისი, დაი გიორგი გურიელისა, და წარგზავნა ბიძასა თვისსა მათუ-ლიას მეუღლედ ყიყეყლდუცისათვის და მან შეიუღლა, და ამა ვითარის საქმით იქმნა მტერობა შორის დადიანისა და გურიელისა. ვერღა დაუდგა დადიანი ორთავე მეფესა და გურიელსა და წარვიდა კონსტან-ტინეპოლედ წინაშე სულტანისა. ხოლო სულტანმან შეიწყნარა პატი-ვით და მისცა დიდი ძალი მხედრობა და წარმოვიდა და დაებარგა დადიანი სატყეპელსა. მხილველი ამისი შეშინდა გურიე-ლი და ევედრა დადიანსა, ხოლო დადიანმა სთხოვა თვისისა ასულისა განტევებისათვის განსატევებელი (ესე იგი სისხლის გარდასხდა) და ულონო ქმნილმან გურიელმან მოსცა ათი ათასი დრაკანი და ზავ ჰყვეს, და წარმოვიდა დადიანი და დაიპყრა სამთავროებელი თვისი სრუ-ლიად. ხოლო მეფემან ამან გიორგი მოკლა ჯავახ ჭილაძე მეგობ-რობისათვის დადიანისა და დაიპყრა მეფემან მამული ჭილაძისა. გარ-ნა არა მისცეს მეფესა ჭილაძისა მამული დადიანმა და გურიელმან და მოადგნენ მეფესა და მამული ჭილაძისა ნახევარი დაიპყრა დადიანმა და ნახევარი გურიელმან. ხოლო შემდგომად ამისა მოკვდა დადიანი ლეონ წელსა ქრისტესით 1572, რამეთუ ნადირობასა შინა ცხენმან უბრკმა და მოსტეხა კისერი და მოკვდა. და იქმნა დადიანად ძე მისი გიორ-გი. ხოლო გიორგი მეფემან ძესა თვისსა ბაგრატს მოუყვანა ცო-ლად და დადიანისა გიორგისა. ესე შეერთება დადიანისა და მეფისა შეუძნდა გურიელსა, დაიმურა და გარდაბირა ძმაი დადიანსა მამია და შერთო გურიელმან დაი თვისი მამიას, და შემოიკრიბნა სპანი თვის-ნი, მოუხდა დადიანსა ზუგდიდს, და იქმნა ბრძოლა, გარნა იძლია დადიანი გიორგი და წარვიდა აფხაზეთს და იქმნა დადიანად ძმა მისი მამია. ხოლო ჟამსა მას, მოვიდა დაი დადიანისა გიორგისი და სძა-ლი მეფისა გიორგისა და განაახლეს კვალად მოყვრობა მეფემან და დადიანმა და მისცა მეფემან ცოლის დაი თვისი გიორგი დადიანსა და ესე ვითარითა საქმითა კვალად იქმნა გიორგი დადიანად და მამიასა ძმასა გიორგი დადიანისასა მისცეს ჭილაძისა ნაქონები მამულნი და

იქმნა მშვიდობა. ხოლო ჟამსა ამას მოიგონა, ბათულიამ ბიძამან გიორგი დადიანისამან ოდეს წაგვარა ცოლი, შურის გება მის წილ და უნდოდა რათა მოეკლა დადიანი გიორგი, და ამა ბათულიას ეპყრა საჯავახო მიცემული წილად დადიანისაგან. ხოლო მახლობელობისათვის შეიზრახნენ გურიელთან მეფე გიორგი და დადიანი გიორგი, რათა მოჰკლას ბათულია და საჯავახო მისცეს გურიელსა. ამა ვითარითა ბირებითა დაიჭირა გურიელმა ბათულია და არა მოჰკლა, და ტყვე ჰყო ლეხოურს და საჯავახო დაიპყრა გურიელმან, და შემდგომად ბათულია მოკვდა ლეხოურს. შემდგომად ჟამისა ამის მოკვდა დადიანი გიორგი და მამიამ, ძმამან მისმან მოიპარა მცირე ყრმა ძე გიორგი დადიანისა ლევან და შეამწყვდია ციხესა შინა შხეფს. ხოლო ყრმა უთმინობითა გარდმოვარდა კედლით და მოკვდა. ესე საქმე დადიანმა მამიამ მიზეზ ჰყო გურიელსა ზედა, აღილაშქრა და წარვიდა სპითა გურიელსა ზედა, ხოლო მისრულსა გურიას დადიანსა ეწყო გურიელი და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. იძლია გურიელი და წარვიდა კონსტანტინეპოლს, და გურიელად ჰყო დადიანმა ტომი გურიელისა ვახტანგ. ხოლო ჟამსა ამას მიიცვალა მეფე გიორგი წელს ქრისტესით 1583.

გამეფდა ძე გიორგისა ლევან წლისა თორმეტისა, ამან შეირთო და დადიანისა მამიასი მარეხ. ჟამსა ამას მოვიდა გურიელი და დაიპყრა სამფლობელო თვისი, რომელი გარდაეგდო გიორგი დადიანმა სტამბოლს. ხოლო რომლისამე მიზეზითა დიდნი მტერნი იქმნენ ესე მოყვარენი მეფე ლევან და დადიანი მამია. ამისთვის შეიკრიბა სპანი მამია დადიანმა და მოვიდა ქუთათის. ამას ეკვეთა მეფე ლევან სპითა იმერეთისათა და იქმნა ბრძოლა სასტიკი, იძლია მეფე ლევან და შეიპყრეს თვით მეფე წელს ქრისტესით 1590 და წარიყვანეს ოდიშს და პატიმარ ჰყო ციხესა შინა ჩხეფს და მოკვდა მუნ პყრობილებასა შინა ლევან მეფე.

შეიზრახნენ იმერელნი და ჰქმნეს მეფედ ბიძის ძე ლევანისა, ძე კონსტანტინესი. ჟამსა ამას გარდაიცვალა დადიანი მამია და იქმნა დადიანად ძე მისი მანუჩარ. ესე მანუჩარ დაესიძა ალექსანდრე კახ-ბა-

ტონს, და მოიყვანა ასული მისი მეუღლედ ნესტან-დარეჯან და იქორწინა. ხოლო მეფესა როსტომს წაართვა მეფობა ბაგრატ თეიმურაზის ძმან შეწევნითა გიორგი გურიელისათა. ამავე ქორონიკონსა მოვიდა მეფე ქართველთა სიმონ და მიუღო იმერთ მეფობა ბაგრატს და შეპყრობილი წარიყვანა ქართლად. ხოლო როსტომ წარვიდა მანუჩარ დადიანისა თანა, შეეწია დადიანი მანუჩარ, შეიკრიბა სპანი თვისნი, მოვიდა, აღიღო ციხე ქუთათისა და ჰყო მეფედ კვალად როსტომ. მსმენელი ამისი მეფე საქართველოისა სიმონ წარმოვიდა მრავლითა სპითა და დიდროანებისა ზარბაზნებითა და არტილერიის განწყობილებითა, მოვიდა იმერეთს და განაძო როსტომ მეფე და განქცა კვალად მანუჩარ დადიანისა თანა და სიმონ მეფემან დაიპყრა სრულიად იმერეთი და აღიღო ციხეები და რაჭა იმერეთისანი. ხოლო გამარჯვებული წარმოვიდა ოდიშის დასამხობელად, მცნობმან მანუჩარ დადიანმა შეიკრიბა სპანი მეგრელთანი, მიმდობმან ღვთისამან არა რიდა სიმრავლესა სიმონისასა. დაესხა ოფიშკვითს და აოტა და მოსრნა და აღიღო ყოველნი სიმდიდრენი სიმონ მეფისანი და ზარბაზანნი დიდროანნი, და ყოველი განწყობილება არტილერიისა და წარმოგზავნა ოდიშს და როსტომ კვალად მეფედ ჰყო იმერეთს, და აღიღო ყოველნი ციხენი რაჭის იმერეთისანი და მისცა როსტომს ამას ქორონიკონსა უშვა ძე ლეონ მანუჩარ დადიანსა ნესტარ-დარეჯან და მოასასა მოკვდა ნესტან-დარეჯან, ხოლო ლეონ ყრმა წარიყვანა ბიძამან მისმან კახ-ბატონმა და აღზარდა ვიდრე სრულ ჰასაკამდე. ხოლო შემდგომად გლოვისა მოიყვანა მეუღლედ მანუჩარ დადიანმა ქრივი ვახტანგ გურიელისა და ასული ათაბაგისა. ჟამსა ამას მოკვდა გურიელი გიორგი, და იქმნა გურიელად ძე მისი მამია, და იყვნენ დიდსა მშვიდობასა შინა მეფე იმერეთისა როსტომ, დადიანი მანუჩარ და გურიელი მამია. ხოლო ჟამსა ამას მოაყვანინა მანუჩარ დადიანმა კახეთით ძე თვისი ლეონ, რომელი იყო მაშინ წლის ათ-სამმეტისა. ხოლო ჟამსა ამას მოკვდა მეფე როსტომ წელსა ქრისტესით 1605.

ვინათგან არღა ვინ იყო მემკვიდრე და ტომი მეფეთა, ამისთვის მოიყვანეს ძმა როსტომისა ნაშობი მხევლისაგან (ესე იგი ბუში) გიორგი და დასვეს მეფედ. ხოლო ჟამსა ამას გურიელი მამია შევიდა აჭარას, მოსწყვიდნა, აღიღო სიმაგრენი და დაიპყრა მისთვის აჭარა. ხოლო ჟამსა ამან ხრომან და გუნდმან განმრავლებულმან ირმისამან სანადიროსა შუოთვი მანუჩარ დადიანი წარიტაცეს და მოჰკლეს იგი წელს ქრისტესით 1611, და დასვეს დადიანად ძე მისი ლევან ნაშობი კახთ-ბატონის ასულისა. ამა ჟამსა მეფემან გიორგიმ მიუღო მამულნი თვისნი პაატა წულუკიძესა, რომელსა უწოდდნენ წუწკსა. წარვიდა ესე პაატა წუწკი და მივიდა ლევან დადიანისა თანა და მან პატივით შეიწყნარა. (ესე პაატა იყო კუტი ფეხებითა) ესე პაატა მარადის აწვევდა და განუზრახვიდა ლევან დადიანსა მტერობასა იმერთმეფისასა. ჟამთა ამათ მეფემან გიორგიმ მოუყვანა შვილსა თვისსა ალექსანდრეს მეუღლედ ასული გურიელისა. ხოლო ამა ალექსანდრეს უშვა გურიელის ასულმან ძე ბაგრატ, გარნა ორისა წლისა შემდგომად შესწამა ცოლსა თვისსა გურიელის ასულსა სიძვა ერთსა ქუთაისელ ვაჭართა თანა და ამისთვის განუტევა ცოლი თვისი და წარგზავნა თვისის მითურთ მამისა თვისისა გურიელისა თანა. ხოლო ჟამსა ამას წარვიდა გიორგი მეფე სპითა თვისითა დამორჩილებად დადიანისა. გარნა ოდეს ცნა დადიანმა, ამხედრდა სპითა თვისითა და მიეგება თვით და შეიბნენ გოჭიაურზედ და იქმნა ომი სასტიკი. დასძლო დადიანმა და შეიპყრეს მრავალნი დიდებულნი იმერთისანი და გამდიდრებულნი ალაფითა წარმოვიდა ოდიშადვე წელს ქრისტესით 1623. ხოლო ჟამსა ამას მოკლა მამაი თვისი გურიელი მამია ძემან მისმან სვიმონ. ხოლო ამა სვიმონს ჰყვანდა დაი ლევან დადიანისა ნაშობი ათაბაგის ასულისა. და რა სცნა ლევან დადიანმა სვიმონ გურიელისა ესე ვითარი უსჯულოება მოკლვაი მამისა, წარვიდა სპითა თვისითა გურიელსა ზედა და დაებარგა ლანჩხუთს, და წარგზავნა დესპანი სვიმონისად +ვინათგან ჰქმენ ესე ვითარი ბოროტება. მე არღარა მწადნელი სიძოვისა შენისა მომეც დაი ჩემი მარიამ. მსმენელი

სვიმონ გურიელი არღა დაემორჩილა. და ვინათგან იყო მამაცობასა შინა მხნე სვიმონ, ამისთვის შეიკრიბა სპანი და ეპრძოლა დადიანსა ძლიერად, გარნა იძლია სვიმონ გურიელი და შეიპყრეს სვიმონ ბრძოლასა შინა, და მაშინ მკვლელობისათვის აღმოხადნა ორნივე თვალნი, დასვა გურიელად ქაიხოსრო და წარმოიყვანა დაი თვისი მარიამ და მოვიდა გამარჯვებული სამფლობელოსა შინა თვისსა ოდიშს. ხოლო ამან დადიანმა ლევან იწყო მტერობა იმერეთისა და ხთომა, რომელ ვერღა წინააღუდგენ იმერელნი ვერცა იდუმალ და ვერცა ცხადად და ესრეთ მრე ექმნა კნინლა და დაიპყრა იმერეთი სრულიად. ხოლო ჟამსა ამას მეფემან საქართველოისამან როსტომ სთხოვა დაი თვისი მარიამ ქვრივი სვიმონ გურიელისა მეუღლედ და მისცა, გარნა აქვნდა შიში გზასა ზედა გიორგი მეფისა, ამისთვის შეითქვნეს და მოვიდა მეფე როსტომ ოფერსათს, და დადიანმა შეიკრიბა სპანი თვისნი, წარმოიყვანა დაი თვისი მარიამ, გამოვლო სამიქელავო და განვიდა რიონს, შევლო და მივიდა კაკას ხიდსა ზედა, მუნ დახვდა როსტომ მეფე ქართლისა, მისცა დაი თვისი დიდებითა და წარვიდა როსტომ. გარნა გიორგი მეფემან იმერეთისამან ჰგონა ჟამი მარჯვე, შემოიკრიბა სპანი რათა ეწყოს დადიანსა, წარვიდა მცირითა კაცითა განმსტრობად სპათა დადიანისათა და მერმეთ მოქცეულმან აღასრულოს წადილი თვისი. აგრძნა ესე დადიანმა, წარმოავლინა სპანი, ფარულად მოერტყუნენ გარს გიორგი მეფესა, შეიპყრეს და მიგვარეს დადიანსა, იგი მსწრაფლ აღმხედრდა და წარვიდა ოდიშს და პატიმარ ჰყო მეფე და შემდგომად ძემან მისმან ალექსანდრე დაიხსნა მამა თვისი გიორგი მეფე. წარუგზავნა დადიანსა ვაჭარნი ჩიხორისა და ჩხარისანი სრულიად და დაიხსნა მამა თვისი, მოიყვანეს ქუთაის, და მცირე ხანსა შემდგომად გარდაიცვალა წელს ქრისტესით 1639 და დაუტევა ძენი სამნი: ალექსანდრე, მამუკა და ბერი.

შემდგომად მამისა თვისისა იქმნა მეფედ ალექსანდრე. ხოლო ამა ალექსანდრესა უმეტეს მრე ექმნა ლევან დადიანი, დაუღონო ქმნილმან მეფემან ალექსანდრემ შემოავლო ზღუდე დიდი ქუთათის სასახ-

ლესა, და მოიყვანა ყოველთა წარჩინებულთა ცოლ-შვილნი და დაადგინა მას შინა და თვითცა იმყოფებოდა მუნ, რათა არა მიერთდნენ დადიანსა ჰყო ესე მისთვის. ხოლო დადიანმა ლეონმა სიმდიდრითა აღმატებულმან აღაშენა თვისდად განბრწყინვებულნი სასახლენი 12 ოდიშსა შინა და ავხაზეთსა ყოვლითა თვისითა განწყობილებითა, რამეთუ არა წარიღის ერთიდამ მეორესა შინა არა რაიმე სახმარებელნი და არცა ცხენი, არცა სხვანნი საჭიროსნი სახმარნი ნივთნი, არცა ცხოველთა და არცა უცხოველოთანი. გარემოს წყაროთა უახლოესთა დადგა ფიალნი ოქროსანი და უმეორესთა ვეცხლისანი დაბმული მეწკვებითა, და მოგზაურნი მიიღებდენ წყალსა მით, ვინათგან ვერვინ იკადრებდა ქურდობასა, ანუ პარვა ავაზაკობასა ქვეყანასა შინა მისსა. ხოლო ამათ ჟამთა მოიწვია ძმა მეფისა ალექსანდრესი მამუკა, და ამან დაუწყო რამოდენიმე ბრძოლა და წინააღმდეგობა დადიანსა ლეონს, ვინათგან შეიქმნა მამუკა ფრიად საქებელი კისკასი და მარჯვედ მქცევი მხედრობასა შინა და მრავალჯერცა დაამარცხა მრავალნი გუნდნი მეგრელთანი, ჟამსა ერთსა მოვიდა დადიანი მოსარბევად იმერეთისა, ხოლო მეფე უღონო ქმნილი ვერდა განვიდა ქუთათისა გარე, მაშინ განვიდა მამუკა ბრძოლად დადიანისა, შეხვდა რამოდენსამე მეგრელთა, დასცა ერთსა მეგრელთაგანსა შუბი და დასცა ცხენითურთ, მაშინ უბრკმა ცხენსა მამუკასასა და დაეცა. მხილველნი მამუკას დაცემისანი ლტოლვილნი მეგრელნი მოიქცნენ და შეიპყრეს მამუკა და მიგვარეს დადიანსა. მხიარულ იქმნა დადიანი წინააღმდეგისა შეპყრობისათვის და წარიყვანა მამუკა ოდიშს. ხოლო ჟამსა ამას მოვიდა კახთ-ბატონი თეიმურაზ მეფისა ალექსანდრესა თანა და ალექსანდრემ წარმოგზავნა ლეონ დადიანისა თანა, რათა პატივსცეს და განუტეოს მამუკა, ვინათგან იყო თეიმურაზ კახბატონი ბიძა-შვილი ლეონ დადიანისა. თუმცაღა სწადოდა განტევება მამუკასი პატივისათვის ბიძის ძისა თვისისა თეიმურაზისა, გარნა ზემოხსენებულმან წუწკმან პაატა წულუკიძემან რომლითამე ცბიერებითა არა აუფლა დადიანი ქმნად ამისა და წარმოვიდა თეიმურაზ ბატონი კახთა ცალიერი და შემდგომად დასწვეს ორნივ თვალი მამუკას ყმა-

ს, უბრალსა რომელ ესე ჰქმნა ლეონ დადიანმა საწყინელი ყოველთაგან, და უჯერო და არა შესაშვენ ღონიერთა, გარნა იქმნა მის წუწკისაგან ესეთი ყოველთა საწყინელი საქმე და შემდგომად ჟამ რაოდენისამე გარდაიცვალა მამუკა ოდიშს წელს ქრისტესით 1654, უღონო ქმნილმან ყოვლითურთ და შეიწროებულმან ალექსანდრე მეფემან წარავლინა დესპანი რუსეთის ხელმწიფის ალექსისა თანა, რათა მწე ეყოს, დაიხსნას დადიანისა კირთებისაგან. ხოლო რუსეთით მოუვიდა დესპანნი და ნიჭნი დიდნი, გარნა შეწევნა არა რაი, ხოლო ჟამსა ამას ლეონ დადიანსა კაცსა ყოვლად სახსოვარს მისცა სოფელმან ნიჭი თვისი და მიიცვალა წელსა ქრისტესით 1657. და ვინათგან არა დაშთა ლეონს შვილი, ამისთვის ოდიშართ დასვეს დადიანად ლიპარიტ ძმა მისვე ლეონისა, ნაშობი ათაბაგის ასულისა. ამის მსმენელი მეფე ალექსანდრემ შემოიკრიბა სპანი, წარვიდა ოდიშს, მოსწყვიდნა, მოსტყვენა და მოამოხრა, აღიღო ციხენი, გამოიღო საგანძურნი, და ქონებანი ლეონ დადიანისანი, შეიპყრა წარჩინებულნი სრულიად ოდიშისანი და დაახსნევინა ყოველთა თავნი ვეცხლითა, გამოართვნა მათვე ძენი მძევლად და დასვა დადიანად ვამეყ ძე მამია დადიანისა, და მოვიდა გამარჯვებული იმერეთს (აქა იხილეთ თუ ერთი კეთილი ცვამი ვითარ მოაკლდების ქვეყანასა). ხოლო ლიპარიტ წარვიდა ახალ-ციხეს და ევედრა როსტომ ფაშას და როსტომ საქართველოს მეფესა, მათ მოსცეს სპანი, მოეწყო გურიელიცა ქაიხოსრო და ჭილაძე, მიქელაძე და გამოვიდნენ რიონს. ამის მცნობი მეფე ალექსანდრე სპითა თვისითა განვიდა ცხენისწყალს და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და სასტიკი ბანძას. და მოისრნენ ორგნითვე მრავალნი და გაემარჯვა მეფეს და ლიპარიტ დადიანი და გურიელი ქაიხოსრო ლტოლვილნი წარვიდნენ სტამბოლს, ხოლო ლიპარიტ მოკვდა სტამბოლს და ქაიხოსრო, გურიელი მოვიდა და ბძანებითა ხვანთქრისათა კვალად დაიპყრა გურია. გარნა შეუჩინა მეფემან მაჭუტაძე და მოკლა მაჭუტაძემ გურიელი ქაიხოსრო ღალატით და გურიელად იქმნა კვალად დიმიტრი. ჟამსა ამას გარდაიცვალა მეფე ალექსანდრე წელს ქრისტესით 1660.

ხოლო იქმნა მეფედ ძე მისი ბაგრატ ნაშობი გურიელის ქალისა, რომელი პირველ განაძო მამამან მისმან ალექსანდრე, ხოლო ამა ბაგრატს მისცა ცოლად დედის ნაცვალმან თვისმან დარეჯან ძმისწული თვისი და ისიძა გერი თვისი, ხოლო ექვსისა თვისა შემდგომად დარეჯან დედოფალმან შეიპყრა ბაგრატ გერი თვისი და აღმოხადნა თვალნი, მოიყვანა ვინმე მეფეთა მონათესავე, რომელსა ჭუჭუნიას შვილობით უხმობდენ, შეირთო ქრმად იგი და დაიპყრა თვით იმერეთი და ვახტანგს უწოდა მეფედ. ამისთვის კერძონი ბაგრატისანი იმერნი ევედრნენ ასლან ფაშასა. ჩამოვიდა ასლან ფაშა სპითა, მიეგებნენ დადიან, გურიელი, შეიპყრეს ვახტანგ და დარეჯან დედოფალი; ხოლო იმერეთს და სუა მეფედ ბაგრატ უთვალო, და ისინი წარიყვანა ფაშამ ტყვედ და პატიმარ ჰყო ოლთის. ჟამსა ამას დადიანმა ვამეყ დაიპყრა იმერეთი ბუჯის წყლის დასავლეთის კერძონი, და აღმოსავლეთის კერძონი დაუტევა მეფესა საქართველოისასა. ხოლო ჟამსა ამას იმზახლენ მეფე ქართლისა ვახტანგ და ვამეყ დადიანი, გარნა ქალი თხოვილი ვახტანგის ძისა არჩილისი დადიანმა ვამეყ მისცა ლოლაბერიძეს ბეჟანს, ამისთვის მეფე ვახტანგ ეზრახა აბაშიძე პაატას და მოჰკლეს ბეჟან ლოლაბერიძე. ხოლო ჟამსა ამას წარმოემართა სპითა ვახტანგ მეფე და გარდმოვლო ლიხის მთა, აქათ ვამეყ დადიანი წარმოემართა სპითა და მოვიდა საჩხერეს. გარნა მეფესა ვახტანგს შეერთდა გურიელნი და იმერნი სრულებით და ლაშხის შვილის ხოსია თავი დეჩხუმისა. მხილველი ვამეყ დადიანი ამა ვითართ ძლიერთ შეკრებულთა ვერ წინა აღუდგა ბრძოლად და წარვიდა ოდიშს. ხოლო ვახტანგ მეფემან აღიღო ციხეები იმერეთისა, მოადგა ქუთათის და გამოიყვანა ბაგრატ მეფე იმერეთისა. მაშინ შეიკრიბა იმერნი და იმერელ საქართველოის სპითა მივიდა ოდიშს, ვერ წინა აღუდგა დადიანი ვამეყ და წარვიდა სვანეთს, ხოლო ვახტანგმა მოსპნა ურჩნი ოდიშისანი, მოადგა ჭაქვიჯის ციხესა, აღიღო და გამოიყვანნა ცოლშვილნი ვამეყ დადიანისანი და საგანძურნი ყოველნი და მივიდა ზუგდიდს. ხოლო შემდგომად დასვა დადიანად ლეონ და მისცა ძმისწუ-

ლი თვისი მეუღლედ თამარ. ხოლო შეჩენითა ხოსია ლაშხის შვილი-სათა მოკლეს ვამეყ დადიანი სვანეთს ვახტანგ შეჰის საქმითა. ვახტანგ მეფემან მოიყვანა ძე თვისი არჩილ და დასვა იმერეთს მეფედ წლისა 14 და აკურთხა ქუთათის წელს ქრისტესით 1661. შემდგომად წარვიდა ქართლს და წარიყვანა მეფე ბაგრატ ტყვედ. გარნა სთხოვა იმერთა საზოგადოებამან კვალადვე ბაგრატ და წარიყვანა ძე თვისი არჩილ და ისმინა თხოვნა საზოგადო იმერთა და მოსცა ბაგრატ და ქმნეს იმერთა კვალად მეფედ იმერეთს ბაგრატ. გარნა დადიანმა ლეონ არა ინება მეფობა ბაგრატისა და ამისთვის აღმხედრდა სპითა ბაგრატსა ზედა ლეონ დადიანი, მოეგება მეფე ბაგრატ, იქმნა ბრძოლა ძლიერი და შეიპყრეს ლეონ დადიანი და მოართვეს ბაგრატს. ხოლო შეაჭირვა დადიანი ტყვეობითა და მოაყვანინა ცოლი თვისი თამარ და შეირთო მეფემან ბაგრატ, და დადიანსა ლეონს მისცა დაი თვისი გოშამის ნაცოლარი, უქმნა ქორწილი და განუტევა, კვალად ოდიშს დადიანად. ხოლო ამა ვითართა ჟამთა განდიდნა სეხნია ჩხეიძე და მისცა ოსმალთ ციხე ქუთათისა, გარნა რაოდენისამე ჟამისა შემდგომად შეტყუებითა აღიღო ციხე ქუთათისა ბეჟან ლორთქმანიძემ მოურავმან და მოსრნა ოსმალნი და მისცა ციხე მეფესა ბაგრატს. ხოლო ამათ ჟამთა საათაბაგოს ტყვედ მყოფმან დარეჯან მისცა ათასი მარჩილი ქრთამად ფაშასა და ამა ჟამსა ესმა ფაშასა მოსრვა ოსმალთა ქუთათის. ამა ორთა მიზეზთა გამო წარმოვიდა სპითა ფაშა, გარდააგდო ბაგრატ საქართველოდ და მეფედ ჰყო დარეჯან და ქმარი მისი ზემოხსენებული ვახტანგ, ხოლო ამა ორთა მეუღლეთა ქმნეს სამეფოსა მათსა პირველ გამგებელად ლაშხის-შვილი ხოსია თავი ლეჩხუმისა და მეფობდენ ესრეთ. შემდგომად შეიზრახენ იმერნი, და გარდმოიბირეს სეხნია ჩხეიძე და შეუჩინეს დარეჯანს დედოფალსა და დიდსა ჩვეულებრ ოდეს იმკობდა თავსა თვისსა, მაშინ შევიდა სეხნია, იდუმალ დასცა შუბი დედოფალს დარეჯანს და მოჰკლა ციხესა შინა ქუთათისასა, ხოლო იმერთა ასპარეზსა შინა მიმომთხველი ვახტანგცა მეუღლე დარეჯანისა მოჰკლეს. მოიყვანეს გურიელი დიმიტრი და ქმნეს მეფედ

წელს ქრისტესით 1668. გარნა შემდგომად მცირედისა ჟამისა შეიპყრეს იმერთა და აღმოხადეს თვალი დიმიტრი გურიელსა. ხოლო იმერთა სთხოვეს საქართველოისა მეფესა შარნაოზს ბაგრატვე და მან მოსცა და დასვეს მეფედ იმერეთს. ხოლო სეხნია ჩხეიძემ არა ინება მეფობა ბაგრატისა და აღიღო ციხე ქუთათისა და მისცა ოსმალთა, რომელიცა ეპყრათ ოსმალთა, ვიდრე მეფობამდე პირველის სოლომონისა, რომელიცა ნებითა მისვე მეფის სოლომონისათა აღიღეს რუსთა. ხოლო ლეონ დადიანმა იძია შური ცოლისა წაგვრისათვის და მოუხთა მეფეს ქუთათის და განდევნა მუნით და წარვიდა რაჭას და დადიანი დაებანაკა გეგუთს. ხოლო მეფემან შემოიკრიბნა რამოდენიმე სპანი და შეება დადიანსა და იძლია დადიანი და შეიპყრესცა, გარნა განუტევა კვალად დადიანი, ვინათგან იყო სიძე მეფისა ბაგრატისა. ხოლო ჟამსა ამას იყო გურიელად გიორგი, რომელი ეტრფიალა ცოლსა ბაგრატ მეფისასა ზემოხსენებულს თამარს, რომელი წარგვარა დადიანსა ლეონს. ამისთვის გურიელმა მისცა ქრთამი ბევრი ფაშასა, რათა წაართვას მეფესა ბაგრატს და მისცეს მას. ხოლო ფაშა წარმოემართა სპითა მრავლითა მეფესა ზედა, მცნობმან ამისმან ბაგრატ ცოლი თვისი თამარ წარგზავნა ციხესა შინა კვარას და თვით ეწყო ბრძოლა ფაშასა, გარნა იძლია იმერნი და მეფე ბაგრატ უთვალობისა გამო ვერღა ივლტოდა და შეიპყრეს, და ვინათგან სცნა ფაშამან ვერ აღიღებს კვარის ციხესა, ამისთვის ბაგრატს გამოართვა მრავალი ქრთამი და მისცა კვალად მეფობა და წარიყვანა მძევლად ძე მეფისა ალექსანდრე (რომელი ესე ალექსანდრე იყო შობილი ლეჩხუმელის კოჩილას ცოლისაგან, რომელსა ბაგრატ მეფე თან-ეყოფოდა სიძვად, და ვინათგან არა ესვა სხვა ძე ბაგრატს, ესე მოიყვანა და უწოდა ალექსანდრე და ზრდიდა მას თვისად პირმშოდ) და წარვიდა ფაშა. ჟამსა ამას აღიღო ქუთათისი მეფემან ბაგრატ და განსდევნა ოსმალნი და რა სცნა ესე წარმოავლინა ასლან ფაშამ დესპანი და სთხოვა მეფესა ციხე ქუთაისისა და მისცეს ძე თვისი ალექსანდრე. მაშინ მეფემან განზრახვითა იმერთათა მისცა ციხე ქუთათისა ოსმალთა და მოსცეს

ძე მისი ალექსანდრე. ხოლო ბაგრატ მეფესა უშვა თამარ ცოლმან მისმან, რომელი წაგვარა ლეონ დადიანსა ძე გიორგი, რომელმანც განიხარა ფრიად. ჟამსა ამას ჭყონდიდელი ჩიქოანი განდიდდა ფრიად და შეიქმნა დიდი მისანდო ლეონ დადიანისა და ჰყვანდა ამა ჭყონდიდელსა ძმაი კაცია ჩიქოანი და თავის ძმისა ჭყონდიდელისა გამო ესეცა განდიდდა და პატივს-ცემდა მეფე ფრიად, და ამის-გამო უსმენდაცა ლეჩხუმელნი კაციას. ხოლო მოიყვანა ძმაი თვისი კაცია ჭყონდიდელმან დადიანისა ლეონისა თანა, და მისცა დადიანმა სრულიად სალიპარტიანო კაცია ჩიქოანს და იქმნა დიდი მისანდო დადიანისა. იყო ესე კაცია მხნე და შემმართებელი საქმისა. ხოლო ჟამსა ამას მოვიდა არჩილ ბაგრატოვანი და მიუდგა დადიანი და გარდააგდეს ბაგრატ უთვალო და იქმნა მეფედ იმერთა არჩილ, წარგვარა არჩილ თამარ დედოფალი ბაგრატსა და მისცა კვალად ლეონ დადიანსა. ხოლო ბაგრატ უთვალო ევედრა ხვანთქარსა და მისცა შეწევნა სპითა უმრავლითა, გარდააგდეს არჩილ და მისცეს მეფობა ბაგრატსავე. მაშინ შეიკრიბნა იმერნი და წარვიდა დადიანსა ზედა და დადიანი ეწყო ბრძოლად, გარნა იძლია დადიანი და კვალად წაართვა ცოლი თვისი თამარ, წარმოიყვანა და მოვიდა ქუთათის. შემდგომად მცირედისა ხანისა მოკვდა დადიანი ლეონ წელსა ქრისტესით 1681. ამა ლეონ დადიანის ძე მანუჩარ ჰყვანდა გიორგი გურიელსა მძევლად, რომლისამე საქმისათვის და ოდეს მიიცვალა ლეონ, სთხოვეს ოდიშართა მემკვიდრე მათი მანუჩარ დადიანად, გარნა ვინათგან არა იყო მემკვიდრე დადიანისა თვინიერ მანუჩარისა. მაშინ განიზრახა თვითვე დაპყრობა გურიელმა ოდიშისა, ამისთვის მოჰკლა ყრმა მანუჩარ ძე ლეონ დადიანისა და თვით წარმოემართა ოდიშსა ზედა, გარნა მცნობმან ოდიშართა განამაგრეს ციხეები და არა შეუშვეს ოდიშს გურიელი და უკუნ იქცა სირცხვილეული. ხოლო ამა ჟამებთა შინა არჩილი მეფე წარვიდა რუსეთად და ბაგრატ მეფე უთვალო მოკვდა იმერეთს წელსა ქრისტესით 1681 და დაფლეს გელათს და ვითარ არღარა ვინ იყო ტომი მეფეთა, მოიყვანეს გურიელი გიორგი იმერთა და ჰყვეს მეფედ,

არამედ ოდიში იყო უპატრონოდ და კაცია ჩიქოანი იყო თავი და გამგე მათი. ხოლო ჟამსა ამას დიდათ ეკირთებოდენ ავხაზნი ოდიშართ და სტყვევნიდენ ხმელით თუ ზღვით და დაიპყრეს ავხაზთა ვიდრე ეგრისამდე მდინარისა, და თვით დაეშენებოდენ ავხაზნი და არღარა იყო ეპისკოპოსნი დრანდასა და მოქვს. შემდგომად ამისა მოკვდა კაცია ჩიქოანი და დაიპყრა ლიპარტიანობა ძმან მისმან გიორგი უმეტეს მამისა თვისისა.

ხოლო გიორგი გურიელი, რომელი უკვე მეფედ იმერთა, იყო იგი სიძე ზემოხსენებულისა ბაგრატ მეფისა უთვალოსა, რომელსა ჰყვა ასული ბაგრატისი დარეჯან, ნაშობი თამარისაგან, რომელი წარგვარა ლეონ დადიანსა ბაგრატ, რომელი ზემოთ ვახსენეთ, და ოდეს იქმნა იმერთა ზედა მეფედ გიორგი გურიელი, განირისხა ღმერთი და განუტევა ცოლი თვისი ზემოხსენებული დარეჯან ასული ბაგრატისა; და შეირთო სიდედრი თვისი თამარ დედოფალი, ვინათგან იყო იგი შვენივრებითა მდიდარი ფრიად. (თქმულ არს ამა თამარისათვის, ოდეს იქმნა მიდგომილ ამა გიორგი გურიელისა თავის სიძისაგან შვა ცეცხლი და მოკვდა). ჟამს ამას ვინათგან იყო ოდიში უპატრონოდ, მაშინ გიორგი ლიპარტიანმა ძეი ლეონ დადიანისა ნაშობი მხევლისაგან სახელად ლევანვე, დასვა დადიანად სათნოებისათვის მენგრელთა და წინააღმდეგად გურიელისა. ვინათგან დაშთა იმერეთი უმემკვიდროდ და იქმნა მეფედ გიორგი გურიელი, ესე შეუძნდა გიორგი მეფესა საქართველოისასა და ჰყვანდა მისთანა ძეი ბაგრატ უთვალოსა ალექსანდრე ნაშობი ხარჭისაგან, რომელიცა ზემო ვახსენეთ, ამისთვის სთხოვა უსუფ ფაშასა, რათა ჰყოს იმერთა ზედა მეფედ ალექსანდრე. ხოლო ფაშამან ესე ყოველივე აცნობა ხონთქარსა და ნებითა ხვანთქრისათა შთამოვიდა იმერეთად ფაშა და ჰყო მეფედ ალექსანდრე წელს ქრისტესით 1682, და გიორგი გურიელი წარვიდა გურიადვე. ხოლო შემდგომად სიკვდილისა თამარ დედოფლისა შეირთო გიორგი გურიელმან ნაცოლარი კაცია ჩიქოანისა დედის-ნაცვალი გიორგი ლიპარტიანისა.

ხოლო ოდეს იქმნა მეფედ ალექსანდრე ძე ბაგრატ უთვალოსა, არა ინება მეფობა მისი გიორგი ლიპარტიანმა და შოშიტა რაჭის ერისთავმა და ბეჟან ლორთქიფანიძემ, შეკრბენ ესენი და მიერთდენ გურიელსა, არამედ გურიელმან საბრძოლველად წამოსრულმან განძარცვა ხატი ვლაქერნ ღვთის-მშობლისა და ჰყო სამკაულად თვისად. მოვიდა გურიელი საჩინოს და შემოეერთა გიორგი ლიპარტიანი, რაჭის ერისთავი შოშიტა, და ლორთთქიფანიძე და ჩიჯავაძენი. ხოლო ალექსანდრეს დაშთა აბაშიძენი და ზემო მხარნი, რომელიცა მაშინ განდიდებულ იყო პაატა აბაშიძე და გიორგი მიქელაძე. იქმნა ბრძოლა ძლიერი როკითს წელს ქრისტესით 1684, გაემარჯვა ალექსანდრე მეფესა და მოჰკლეს გურიელი გიორგი (ამისთვის იტყვიან უცნაურითა კვეთებითა მოკვდაო) მოკლეს კვალად რაჭის ერისთავი შოშიტა. ხოლო ალექსანდრესი მოჰკლეს აბაშიძე ლევან და პაატა დაჰკოდეს და მოიქცა ალექსანდრე გამარჯვებული, და დაიპყრა იმერეთი, ხოლო გურიას დასვეს გურიელად მალაქია ძმა გიორგისა. ჟამსა ამას მოკვდა აბაშიძე პაატა და იქმნა საბაშიოს პატრონად ძმა მისი ნაბერალი მალაქია, რომელმან იწოდა გიორგი და განდიდდაცა ფრიად. ამან შეირთო ნაცოლარი გიორგი გურიელისა და დედის ნაცვალი გიორგი ლიპარტიანისა, რომელი ზემოთაც ვახსენეთ. შემდგომად რამოდენისამე ჟამისა გურიელად ჰყვეს მამია გიორგის ძე თნებითა გურიელისათა, და მალაქია მონაზონ იქმნა და მისცეს შემოქმედი. ხოლო ჟამთა ამათ ლევან დადიანმა მიიყვანა მეუღლედ და ალექსანდრე მეფისა თინათინ თნებითა გიორგი ლიპარტიანისათა, ვინაითგან იგი თაობდა ოდიშ ლეჩხუმსა ზედა, და მისითა ნებითა იყო ლევან დადიანად სახელით ოდენ, ხოლო საქმით ყოველივე იყო გიორგი ლიპარტიანისა. გარნა ჟამსა ამას იყო დიდი ჭირი ავხაზთაგან ავაზაკობითა და ტაცებითა, ოდიშართა ზედა. ხოლო ჟამსა ამას მოვიდა არჩილ მეფე ბაგრატოვანი რუსეთიდამ და მოიყვანა ორნი ძენი თვისნი, ალექსანდრე და მამუკა და ძენი თვისნი წარავლინა, დვალეთს და თვით მოვიდა რაჭას. ხოლო ეზრახნენ იმერთა, რათა ჰყონ არჩილ მეფედ და იმერთა მის-

ცეს პირი არჩილს. მოვიდა არჩილ და რაჭის ერისთავი გედეის თავს და მაერთო მას გიორგი ლიპარტიანი, ჭილაძე, და მიქელაძე და ლორთქიფანიძენი. ამის გამხილველმან ალექსანდრე მეფემან დაუწყო ზრახვა ლიპარტიანს, დაუმტკიცა ლეჩხუმი და კვალად მიერთო ალექსანდრეს.

ამისათვის ვერ წინა აღუდგან ალექსანდრეს არჩილ (ვისიცა იქმნებოდა ლიპარტიანი მპყრობელი ოდიშ-ლეჩხუმისა მლევაცა მისი იქმნებოდა) და წარვიდა არჩილ ოდიშს. ხოლო ოდიშიდამ ავხაზეთს სწადოდა წარსვლა ყირიმის ხანთან, სადა ჰყვანდა ელჩნი წარვლინებულნი. ხოლო არჩილ რა მივიდა ავხაზეთს მოეგება შარვაშიძე, ისტუმრა პატივითა ვითარცა მეფე და იყოფებოდა ზუფუს ჟამ რაოდენმე, არამედ ვერღარა მშოვნელი გზისა უკმოიქცა და მოვიდა ოდიშს, გარნა ვინათგან ლიპარტიანი იყო მეფისა ალექსანდრესი, ვერღარა დადგა ოდიშს, წარვიდა და მივიდა საჭილაოს სამიქელაოს, და მუნით წარვიდა რუსეთად, და წარიყვანა ძმის წულნი თვისნი ძენი ლევანისანი ქაიხოსრო, ვახტანგ და დომენტი და იყოფებოდა დიგორს. ხოლო ჟამთა ამათ ისაქმა არჩილ ხვანთქარსა თანა, ბრძანა ხვანთქარმან და წარმოავლინა აზრუმის ფაშა, განაძეს ალექსანდრე, რომელი წარვიდა ერეკლე მეფისა თანა ქართლს, და იმერეთი მისცეს არჩილს და ქმნეს მეფედ და დაუმორჩილდნენ ყოველნი იმერნი არჩილს, თვინიერ გიორგი აბაშიძისა და ოსმალნი წარვიდა ახალციხედვე. ხოლო ჟამისა რაოდენისამე შემდგომად შემოიკრიბნა არჩილ სპანი იმერეთისანი და სთხოვა ლიპარტიანსა შეწევნა, მოადგა ქუთაისის ციხესა, რომელიცა დიდათ შეაიწრა, რომელ მეციხოვანენი სჭამდენ ჯღანთა, რომელთა არა რაი აქვნდათ, ხოლო ამა ჟამსა რომლისამე საქმისათვის გულკლებულ იქმნა ლიპარტიანი არჩილ მეფესა ზედა, და ლიპარტიანი შემოდგომილ იყო ერთი მხრით ციხესა ქუთათისასა ძლიერად, და გულკლებისათვის არჩილისა გამოიყვანა იდუმალ ოსმალნი და მისცა მრავალი საზრდო და განამაგრა ციხე და თვით წავიდა ოდიშს. მხილველი ამისა არჩილ მეფე დიდათ შესწუხნა და შემოეცალა ციხესა,

ვინათგან ეშინოდა ლიპარტიანისაგან და შემოითვიცნა განახლებით ქველად იმერნი. გარნა იქმნა ქრისტიანეთათვის საგლოველ საზავთებელი არ გამოვიდენ ციხიდამ ოსმალნი და შემუსრეს. ქუთათის ეკკლესია ყოვლად წმინდისა დიდ შვენიერად გებული, რომლისა საფუძველნი დღესაც გვაჩვენებს დიდ შვენიერებასა მისსა (ამისთვის ქმნეს ოსმალთა ესე ვინათგან ციხესა მას ავნებდენ მუნით ძლიერად) წელს ქრისტესით 1691, ხოლო ალექსანდრე მეფე წარვიდა ახალციხეს და მწე ეყო ფაშა ახალციხისა და წარმოჰყვა იმერეთს სპითა და მისცა იმერეთი და არჩილ მეფე წარვიდა რაჭას და რაჭიდამ რუსეთს. გარნა გზასა ზედა უღალატეს ჩერქეზთა და არჩილს ყოვლად. საქებელითა სიმხნითა თვისითა და მამაცობითა ვერა ავნეს, და რუსეთად ვერღა წარვიდა და უგუ-ძლეველმან ბრძოლითა გამოვლო ჩერქეზი და მოვიდა საქართველოდვე. ხოლო ალექსანდრე მეფობდა იმერეთს და განუტევა ცოლი თვისი დიდებულის ქალი რომელსა თანა ჰყვანდა ორნი ძენი სვიმონ და გიორგი უქორწინებელად, და შეირთო სჯულიერითა ქორწინებითა გიორგი აბაშიძის ასული თამარ, რომელი იყო მას ჟამსა 10 წლისა. ჟამთა ამათ განძლიერდა ლიპარტიანი გიორგი და არღარა ინება დადიანისა ლევანისა დადიანობა, განაძო იგი და წარვიდა სტანბოლს და მუნ გარდაიცვალა. ხოლო გიორგი ლიპარტიანმა დაიპყრა ოდიში და ლეჩხუმი, გარნა არა იწოდებოდა დადიანად, არამედ ლიპარტიანადვე. ხოლო ესე მეფე ალექსანდრე, თუმცა იყო მხნე ახოვანი და აღნაგითა შვენიერ, გარნა იყო ცუნდრუკ და წინა-აღმდეგად მქცევი სჯულისა, ამისათვის სძულობდენ იმერნი და ცოლიცა თვისი თამარ დედოფალი აბაშიძის ასული და სწადოდა განტევება. ამისთვის ეზრახა მამასა თვისსა, რათა წარგვაროს და მისცეს მეფესა გიორგის. ხოლო აბაშიძემან გიორგიმ სიყვარულისათვის ასულისა არღარა მიხედა უჯეროებასა და ეზრახა იმერთა და ვინათგან სძულობდენ იმერნი ალექსანდრესა შეკრბენ კათოლიკოს ეპისკოპოსნი; ერისთავი პაპუნა და სხვანი წარჩინებულნი იმერეთისანი და მოადგნენ სკანდეს მყოფს ალექსანდრეს და შეიპყრეს და წარუგზავნეს გიორგი მეფესა.

(ვინათგან მტერ იყვნენ გიორგი მეფე და ალექსანდრე) მოიყვანეს რუის, მოაშთვეს და დაიფლეს მუნ წელს ქრისტესით, 1695. შთამოიყვანეს არჩილ და დასვეს მეფედ. ხოლო თამარ დედოფალი ეზრახა გიორგი მეფესა, რათა შეირთოს, გარნა არა ინება მეფემან გიორგი, მერმე აბაშიძე ეზრახა არჩილს, რათა შეირთოს თამარ ასული თვისი ნაცოლარი ალექსანდრესი, რათა უმეტეს დაიმკვიდროს იმერეთი, გარნა არცა მან ინება ვინათგან იყო საწინააღმდეგო სარწმუნოებისა. ხოლო გიორგი აბაშიძე ეზრახა გიორგი ლიპარტიანსა ნებითა ასულისა თვისისა თამარისათა და მოიპოვეს მონათესავე მეფეთ მეფეთა ვინმე ოდიშს, სახელით გიორგი, მოიყვანეს, შერთეს იგი თამარს და უწოდეს მეფედ წელს ქრისტესით 1696. ხოლო არჩილ წარვიდა დვალეთს და იმყოფებოდა მუნ. ხოლო ესე გიორგი იყო ყოვლითურთ უმსგავსო და შეუგვანებელი მეფობისა. (რომელსა კიცხვით უწოდებდენ გოჩიასა) გარნა ყოველსა საქმესა მისსა მართვიდა აბაშიძე და თაობდა ყოველსა იმერეთსა იგი აბაშიძე გიორგი, ხოლო უწესოდ ქცევისათვის შეიძულა მეფე ესე დედოფალმან თამარ და სწადოდა განტევება, ამისთვის აბაშიძე ეზრახა არჩილს ერწოს მყოფს, რათა შეირთოს თამარ ასული თვისი ცოლი გიორგი მეფისა, და იქმნას იმერთა ზედა მეფედ, გარნა არჩილ არა ინება და წარვიდა დვალეთს. მაშინ შეკრბენ ყოველნი იმერნი და რაჭის ერისთავი აბაშიძესა თანა და განაძეს გიორგი მეფე და მოუწოდეს არჩილს, გარნა არჩილ არა ინება მეფობა იმერეთისა, ვინათგან ჟამსა მას იყვნენ იმერნი განრყვნილნი, ფიცის მტეხელნი, ტყვის მყიდველნი, მხდომნი და უკეთურნი, არა თუ წარჩინებულნი მხოლოდ, არამედ მდაბიონიცა. გარნა იძულებულთა თვისთაგანცა წარმოვიდა არჩილ და მოვიდა იმერეთს და დაიპყრა იმერეთი. ხოლო მცნობმან ამისამან ახალციხის ფაშამ არა ითნო მეფობა არჩილისა, წარგზავნა კაცი, მოიყვანა სვიმონ ალექსანდრეს ძე, რომელსა ზრდიდა ერეკლე მეფე საქართველოისა და შთამოიყვა სპითა დიდითა იმერეთს, მისცა იმერეთი სიმონს და იქმნა სიმონ მეფედ იმერთა ზედა. ხოლო არჩილ წარვიდა რუსეთად.

იქმნა იმერთა ზედა მეფედ სიმონ, ამან ეზრახა აბაშიძე გიორგი და მისცა ასული თვისი ანიკა ცოლად და იქორწინა მეფემან ანიკასა ზედა. გარნა იყო პირველ გამგებელად იმერთა ზედა აბაშიძე გიორგი და თამარ ასული აბაშიძისა ნაცოლარი მეფისა გიორგისა დედოფლობდა და მსახურებდენ ყოველნი იმერნი. ესე შეუძნდა მეფესა სვიმონს, შეშინდა და დაუტევა იმერეთი და წარვიდა ქართლს ერეკლე მეფისათანა. ხოლო დედოფალმან თამარ ასულმან აბაშიძისამან ინება შერთვა გიორგი ლიპარტიანისა, და ინება ლიპარტიანმაცა, და ამისთვის წარვიდა თამარ ოდიშს, შეიუღლა თამარ ლიპარტიანმან და განუტევა ცოლი თვისი მიქელაძის ასული, რომელსა თანა ჰყვა შვილნი ძენი მოწიფულნი და მიერიდგამ უხმობდენ თამარს იმერთ-ოდიშართ დედოფლად. შემდგომად ამისა განსდგენ რაჭველნი აბაშიძისაგან, გარნა აბაშიძე შეუხდა რაჭას მოსწვა, მოსტყუვენა და დაიმორჩილა და მოვიდა იმერთსავე. ამათ ჟამთა განიზრახა მამია გურიელმა მეფება სვიმონისა და მოიყვანა სვიმონ, განატევებინა ასული აბაშიძისა ანიკა და მისცა გურიელმან და თვისი და შეაუღლა. ესე შეუძნდა აბაშიძესა, მოუწოდა გიორგი ლიპარტიანსა და შეკრბენ საჩილაოსა და ეზრახენ გურიელსა, რათა მოჰკლას სიმონ მეფე და თვით გურიელი ჰყონ მეფედ, ესე არა ინება გურიელმან და ნება-სცა მათ. მაშინ წარავლინეს მათ კაცნი, და ცოლისა თვისისა თანა მწოლი სვიმონ, ოდეს განვიდა ბუნებითსა საჭიროსა ადგილსა, ჰკრეს თოფი და მოჰკლეს სვიმონ წელსა ქრისტესით 1701. მაშინ მოიყვანეს მამია გურიელი და დასვეს მეფედ იმერთა, გარნა თუმცა იყო მეფედ გურიელი, გარნა სამეფო ყოველნი დაბანი, აგარაკნი და შემოსავალნი ეპყრა აბაშიძესა და ასულსა მისსა თამარს ცოლსა ლიპარტიანისასა, და ახლდათ ყოველნი იმერეთისა წარჩინებულთა და აზნაურთა ძენი, და ამა ვითარებისა მხილველი გურიელი წარვიდა გურიასავე. ხოლო მთავრობდა აბაშიძე და განაგებოდა ყოველი იმერეთი მის მიერ. ჟამსა ამას აწუხებდენ დიდათ ავხაზნი ოდიშსა ტყვის ყიდვითა და კაცის კლვითა, ამისთვის სთხოვა აბაშიძეს შეწევნა ლიპარტიანმა. წარვიდენ ორნივე ავხაზეთს. ვერ წინააღუდგა

შარვაშიძე და მოსწვეს, მოტყვენეს აფხაზეთი და დაიპყრა ლიპარტიან-მა ოდიშის საზღვრის აფხაზეთი, გაირიგა შარვაშიძე და მოიქცა ორ-ნივე აბაშიძე ლიპარტიანი გამარჯვებულნი. ხოლო შემდგომად სიკვდილისა სიმონ მეფისა ძმაი მისი გიორგი წარვიდა ახალციხის ფაშასთანა და დაიზრდებოდა მუნ. ხოლო განდიდდა ესე აბაშიძე არღარა მორჩილებდეს ფაშასა, ამისთვის შეასმინა ფაშამან ხვანთქარ-სა, ხოლო ხვანთქარმან წარმოავლინა აზრომის ფაშა, რათა დაჰყოს იმერეთსა შინა 7 წელი. წარმოემართა ფაშა შავის ზღვით გურიით და ქაია თვისი წარმოავლინა ახალციხით, ფაშასა შეერთა, გურიელი აღმოვიდა ოდიშს და აღიღო რუხის ციხე, და აღაშენა ანაკლიას ცი-ხე; ხოლო ქაია და ფაშა ახალციხისა შთამოვიდა იმერეთს და მოს-ტყვენეს იმერეთი და აღიღეს ჭალა ტყის კოშკები. ჟამსა ამას მოკვდა ხვანთქარი სულთან მუსტაფა და დაჯდა სულთან ახმეტ და ამისთვის იქმნა ამბოხება ოსმალთა შინა და გაბრუნდენ და წარვიდენ ოდიშ იმერეთით ოსმალნი, გარნა უკუბრუნებისა ჟამსა ქეჭამ იჩემა ნათე-საობა აბაშიძისა და ეგრეთვე ქეჭასი აბაშიძემ და ამის გამო შეიყვარ-ნენ და ნახეს ერთმანერთი და ქეჭამ იშვილა გიორგი ალექსანდრეს ძე, და აბაშიძე ჭყო. მეურნედ მისა, და ესე ვითარად წარვიდა ქეჭა. გარნა აბაშიძემან არა დაიცვა ქეჭასადმი პირ მიცემული, უბრძანა იმერთა და შეჰკრეს ფერსათი და დაუწყეს სროლა, კოლა ფაშა მოჰკლეს ისაყ ახალციხის ფაშა დაჰსჭრეს და მრავალნი დახოცეს და გარდარჩენილი მივიდენ ახალციხეს და ეგრეთვე ოდიშს მყოფმა ფაშამ განვლო გუ-რია და წარვიდა. ხოლო აბაშიძემან დაიპყრა კვალად მთავრობა იმე-რეთისა წელს ქრისტესით 1703. ხოლო გიორგი ძე ალექსანდრე მეფისა, რომელი დაუტევა ქაიამ მეფედ, შეშინდა აბაშიძისაგან და შე-ვიდა ქუთაისის ციხესა და გიორგი მიქელაძე ერთგულებდა მას. ხოლო ქუთაისის მყოფობისა და მწირობისა გიორგი მეფისასა შეეწეოდა ვახტანგ გამგებელი ქართლისა და წარმოუგზავნიდა მრავალსა საფა-სესა. ამათ ჟამთა დიდათ განდიდდა აბაშიძე და დადიანი და გურიელი მოწოდებითა მისითა იყვნენ მარადის მასთანა. ხოლო მტერ იყვნენ

ლიპარტიანი და გიორგი მიქელაძე, ვინათგან დაიყო გიორგი მიქელაძისა, რომელი განუტევა ლიპარტიანმა ცოლი თვისი და ნება ყოფითა აბაშიძისათა გამოაძო ლიპარტიანმა გიორგი მიქელაძე მამულით თვისით და წარვიდა მიქელაძე ქართლს და ლიპარტიანმა დაიპყრა საჭილაო და სამიქელაო. შემდგომად ამისა განუდგა ძმაი თვისი ლიპარტიანსა იესე და მივიდა ქუთათის გიორგი მეფისა თანა. ამა იესეს ეპყრა ლეჩხუმი ნებითა ლიპარტიანისათა. მსმენელი ამისი წარვიდა ლიპარტიანი და უმეტეს თვისდად მოიმტკიცა ლეჩხუმი და მისცა განსამგებლოდ ძესა თვისსა ბეჟანს და დადიანობა მისცა პირმშოსა ძესა თვისსა კაციას და თვით იწოდებოდა ლიპარტიანად. გარნა ძენი მისნი იყვნენ ბრძანებასა ქვეშე მისსა. ხოლო უმრწემესსა ძესა თვისსა მონაზონსა გაბრიელს უბოძა ჭყონდიდლობაი, ამათ ჟამთა მთავრებთ და საამებელად შარნაოზ მეფემან მისცა და ხელმოწერით დაუმტკიცა პაატა აბაშიძეს სვერი, ლიპარტიანს სამიქელაო და საჭილაო გურიელს საჯავახო და ჩიჯავაძენი, ხოლო აბაშიძემ გიორგიმ მთავრობასა შინა მისსა დიდათ დაამშვიდა იმერეთი, სადა არა სადა იყო პარვა, ავაზაკობა და ტყვის ყიდვა და არცა კაცის კვლა. ხოლო ჟამსა ამას მწყე ექმნა მეფე ვახტანგ ქართლისა გიორგის ქუთათის შემწყნარებელსა და უზრახა იმერთა მეფობისა მისისათვის. ეთანხმენ იმერნი კათალიკოს მიტროპოლიტნი და რაჭის ერისთავი შოშიტა რა გამოიყვანეს ქუთათისიდამ გიორგი და უწოდეს მეფედ წელსა ქრისტესით 1707.

იქმნა მეფედ გიორგი ძე ალექსანდრესი, მაშინ იმერნი ყოველნი განივლტოდენ აბაშიძისაგან და მიმართეს გიორგი მეფესა. მხილველმან ამისმან აბაშიძემან სთხოვა ლიპარტიანს შეწევნა და ლიპარტიანი წარმოემართა სპითა და დადგა ვაკესა შინა, ხოლო მეფე იყო ქუთათის რაჭის ერისთავით და იმერეთით. ხოლო ჟამსა ამას მოკვდა ცოლი ლიპარტიანისა თამარ დედოფალი ზემოხსენებული ასული გიორგი აბაშიძისა. მოიხსენეს შური ძეთა ლიპარტიანისათა მამისა თვისისა, ვინათგან განუტევა დედა მათი მიქელაძის ქალი, ამისთვის დაუ-

ტყვეს მამაი და მიერთდენ გიორგი მეფესა, ეგრეთვე ვახტანგ მეფემან ქართლისამან მისცა ასული თვისი ანუკა ცოლად ვახუშტი აბაშიძესა და ამითი უკუპყრა ბიძასა მათსა და შემოუერთა მეფესა ზურაბ სიმონ და ვახუშტი და ესე ვითარითა საქმითა განძლიერდა მეფე გიორგი. ხოლო უკუუდგა ერისთავი მეფესა და მივიდა ლიპარტიანთა თანა. ამისმა მცნობმან მეფემან დაუსხა თავს ლიპარტიანს და ერისთავს და აოტნა იგინი და განემარჯვა მეფესა წელს ქრისტესით 1709. ამათ ჟამთა სთხოვეს მეფესა ლიპარტიანთ ძეთა, რათა შეეწიოს მამასა მათსა ზედა. ისმინა მეფემან, წარვიდა სპითა, ლიპარტიანი ვერ წინა აღუდგა და წარვიდა ავხაზეთს შარვაშიძისა თანა და ოდიშს კაცია ძე ლიპარტიანისა ჰყვეს დადიანად და ლეჩხუმი მისცეს უმცროსსა ძმასა მისსა ბეჟანს და მეფე უკმოიქცა იმერეთადვე. ხოლო ჟამსა ამას არა მწე ეყოფოდა მეფესა გურიელი, ვინათგან ერჩივა აბაშიძესა, ამისათვის წარვიდა მეფე სპითა გურიას და გურიელი ვერ წინა აღუდგა. მოსწვა, მოსტყვევნა, გურია და მოვიდა იმერეთს. გარდაიცვალა დადიანი კაცია ძე ლიპარტიანისა ხუნაგისა ჭირითა; ჟამსა ამას, გამგონე ამისი ლიპარტიანი, მოვიდა ავხაზეთით და დაიპყრა ოდიში, ეზრახა გურიელსა და შეირთო ცოლად ასული გურიელისა თამარ, ხოლო აბაშიძე წარვიდა ვახტანგ მეფისა თანა ქართლს, და შეიწყნარა მან პატივითა, ვინათგან იყო ძმისწული მისი ვახუშტი სიძე მეფისა ვახტანგისა, რომელი უწინარეს მოვიხსენეთ: ხოლო ვინათგან იყო მეფე გიორგი ცუნდრუკი და ანგარი, ამისთვის შეიზრახნენ ლიპარტიანი, რაჭის ერისთავი, ბეჟან ლეჩხუმის პატრონი და ამას თანა იყო ზურაბ აბაშიძე, შეითქვნენ ესენი, მოიყვანეს გურიელი და ჰყვეს მეფედ და გიორგი წარვიდა ქართლს ვახტანგ მეფისა თანა და ისტუმრა დიდის პატივით გორს და აბაშიძეცა იყო მისთანა, და ვახტანგ მეფემან ქართლისამან ზავ ჰყო მათ შორის და აბაშიძე განუტევა იმერეთს და მოვიდა გურიელისა თანა, რომელი დროსა მას მეფობდა იმერთა ზედა. ხოლო გურიელმან დაიპყრა იმერეთი და გურიას გურიელად ჰყო ძე თვისი გიორგი. შემდგომად ამისა გიორგი მეფე წარვიდა

სამცხეს, სადა შეიწყნარა ისაყ ფაშამან დიდის პატივით და აღუთქვა შემწეობა. ახლადა მუნ მეფეს აბაშიძე ზურაბ განგდებული გურიელისაგან და ბიძისა მისისაგან. ხოლო ახალ-ციხით ქხრასხა მეფე ბექან ლეჩხუმის პატრონსა ლიპარტიანის ძესა, წარმოვიდა ახალციხით ღამით, ახლადა იგი ზურაბ აბაშიძე, გამოვლეს იმერეთი და მოვიდენ ლეჩხუმს; შეიკრიბა ლეჩხუმის ჯარი ბექან და მოვიდა მეფით არგვეთს. აქედამ წარვიდა იმერეთის სპით გურიელი, რომელი მეფობდა მას ჟამსა, ახლადა აბაშიძე ერისთავი და გურიელნიცა, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და კნინღა განდრკენ მეფისანი. მაშინ მხილველი ამისი ბექან ლეჩხუმელი მოუხთა მარჯვენით კერძო მამაცად და სცემდა ძლიერად, სადა მოჰკლეს წულუკიძე და განსდრიკა მხარე იგი და შეუხთა შუაგულ რაზმთა შუა და აოტნა იმერთა სპანი და ივლტოდა გურიელი და წარვიდა რაჭას. ხოლო გიორგი მეფემან დაიპყრა იმერეთი და აბაშიძე წარვიდა საქართველოდვე. (ხოლო აქა ნაშთსა არჩილისასა ვიტყოდეთ. ოდეს წარვიდა რუსეთად მისრულსა აშტარხანს, მოეგება ძე თვისი ალექსანდრე, რომელი წარეყვანა ხელმწიფესა დიდსა პეტრეს საფრანგეთს და ესწავლნა ხელოვნება ზარბაზან ყუმბარისა და ცეცხლ სასროლისა. მივიდა არჩილ მეფე მოსკოვს და პატივით შეიწყნარა ხელმწიფემან რუსეთისამან, მერმეთ მისცა მამული დიდი და ძესა მისსა ალექსანდრეს ფელდცეხ მეისტრობა (რომელთა არტილერიათა პირველი გამგებლობა). შემდგომად ალექსანდრე ბრძოლასა შინა შეიპყრეს შვეთელთა და წარიყვანეს პატიმრად სტოკოლმას და იყო მუნ ალექსანდრე, ხოლო არჩილ მოსკოვს; შემდგომად განუტევეს ალექსანდრე დროთი, რათა იხილოს მამაი და ცოლი თვისი, არამედ მოსული რიგას გარდიცვალა ალექსანდრე შირიმის სენითა წელს ქრისტესით 1710 და მოსწყდა უძეოთ, ხოლო გვამი მისი მოიტანეს მოსკოვს, მისცა ხელმწიფემ დონის მონასტერი სასაფლაოდ და დაფლეს მუნ. ხოლო შემდგომად დიდითა მწუხარებითა მოკვდა არჩილ მეფე წელს ქრისტესით 1710 და დაფლეს იგიცა დონს და დიდითა პატივითა, ხოლო მამული მისი დარჩა ცოლსა მისსა დედოფალსა ქეთევანს და ასულსა

მისსა დარჩევანს რომელთა ეპყრათ აღსასრულამდე). ხოლო იმერეთს შეიზრახნენ გურიელი და დადიანი, ერისთავი, აბაშიძე და ბეჟან ლეჩხუმის პატრონი და შეკრბნენ ესენი და მოვიდნენ ოკრიბას, აქეთ მეფე იდგა ქუთაის სპითა იმერთათა და ახლდა აბაშიძე ზურაბ და სიმონ. იქმნა ბრძოლა ძლიერი და აოტნეს მეფე გიორგი და წარვიდა ქართლს და იქიდამ წარვიდა ახალციხეს ისაყ ფაშისა თანა. არამედ ჟამსა ამას მოკუდა გურიელი მამია წელს ქრისტესით 1714, იანვარს 5. წარიღეს გურიას და დაფლეს შემოქმედს სასაფლაოსა მამათა მათთასა და იქმნა გურიელად ძე მისი გიორგი. მცნობი ამისი მეფე გიორგი ჩამოვიდა ახალციხით და დაიპყრა იმერეთი. მაშინ განუტევა მეფემან ცოლი თვისი, რომლამ გიორგი მეფის ასული და შეირთო დაი ერისთვისა მამია გურიელის ნაცოლარი. ჩამოვიდა მეფე ერისთვით და მოიმტკიცა დადიან გურიელი, ხოლო ბეჟან ლეჩხუმის პატრონი და ზურაბ აბაშიძე უმდგენ დაეკირთებოდენ ქვეყანათა და ბეჟანისა გამო გამდგარ იყო პაატა მხეიძეცა. მერმე სთხოვა ბეჟან ლეჩხუმელმან მეფესა და მისცა 4000 მარჩილი, რათა განაძოს მამა მისი ლიპარტიანი და ჰყოს იგი დადიანად, თანხმა ექმნა მეფე და წარგზავნა ერისთავი და აბაშიძე შემწედ მისა და შეეერთა ბეჟან და მასთანა ზურაბ აბაშიძე, და წავიდენ ოდიშს, ვერ წინა აღუდგა ლიპარტიანი და იქმნა დადიანად ბეჟან წელს ქრისტესით 1715. არამედ ციხენი ეპყრნენ კუალად ლიპარტიანსავე. მცირისა ხნისა შემდგომად ეცრუა მეფე ბეჟან დადიანსა და შეეწია ლიპარტიანსა და იქმნა კუალად ლიპარტიანი დადიანად და ბეჟან და ზურაბ აბაშიძე წარვიდა ლეჩხუმს, ვინაიგან ბეჟან ლეჩხუმის პატრონი და ზურაბ აბაშიძე ერთ იყვნენ ყოველსა საქმესა შინა. შემდგომად ამისა მოიყვანა თვისთანა მეფემან ლიპარტიანი და განიზრახა, რათა დალაშქროს ბეჟან ლეჩხუმს. მცნობმან ამისმან ბეჟან, ვინათგან არა დასცხრების შეო-თქუმა თვისისა მამისა და მისის შორის, ამისთვის მოაცთუნა მამა მისი, მოიყვანა მისთანა, მოჰპარა ძილად მწოლარეს საჭურველი თვისნი და შეიპყრა მამა თვისი ლიპარტიანი თვისის ყმით და პატიმარ ჰყო ციხესა შინა, მოიყვანა დედა თვისი მიქელაძის ასული, რომელი განუ-

ტევა ლიპარტიანმან და მოუძღვინა ქმარსა თვისსა და იყვნენ ზოგად, ვიდრე აღსასრულებამდე მათდა. ხოლო შთამოვიდა ოდიშს მოსრნა მიმდგომნი მამისა თვისისანი და დაიპყრა ოდიში და იწოდა დადიანად. ხოლო გიორგი მეფე ზამთარსა ამას მიუხდა ზურაბ აბაშიძესა და მოსტყვევნა მამულნი მისნი ბეჟანის სიყვარულისა გამო: ამისთვის ქვედრა ბეჟან დადიანი და ზურაბ აბაშიძე, ასლან ახალციხის ფაშასა და აღუთქვეს ქრთამი დიდი, რათა მწე ეყოს მეფესა ზედა და ჰყოს მეფედ გურიელი. ისმინა ასლან ფაშამ და წამოვიდა სპითა, აქათ მეფემან შეიკრიბა სპანი. ხოლო ფაშას მიეგებნენ ბეჟან დადიანი და ზურაბ აბაშიძე, იქმნა ბრძოლა სვიმონეთს და ივლტოდა მეფე და წარვიდა ქართლს, წელს ქრისტესით 1715. მოიყვანეს გურიელი და ქმნეს მეფედ. მაშინ ერისთავი იყო ერთგულ მეფისათვის, ეზრახნენ ერისთავსა, მისცა ერისთავმან ასული თვისი გულქან ცოლად ბეჟან დადიანის ძესა ოტიას და ამით იქმნა მშვიდობა მათ შორის, და ფაშა წარვიდა ახალციხეს. ხოლო გურიელი ვინათგან არღა მეფობდა ნებასა ზედა თვისსა, ამისთვის წარვიდა გურიადვე. მაშინ სამთა ამათ მთავართა განიყვეს იმერეთი სამ ნაწილად და დაიპყრეს თვის თვისი მხარე. ხოლო გურიელსა გიორგის აღუშვრდა დედა თვისი ელენა, მოიყვანა მონაზონ ყოფილი ძე თვისი, განსტევებინა ბერობა, უწოდა ქაიხოსრო და ქმნა გურიელად, მოიყვანა ქრთამითა დადიანი ბეჟან, და მისთანა ერისთავი და ზურაბ აბაშიძე სპითა მათითა და განაძოუ გიორგი, ამათ მოარბიეს გურია, მოიღეს ქრთამი და წარვიდნენ. მისრულნი ახალციხეს გიორგი გურიელი და მუნ მყოფი მეფე გიორგი ემზახლნენ ურთიერთსა, რამეთუ შემდგომად შეპყრობისა ლიპარტიანისა ცოლი ლიპარტიანისა, თამარ გურიელის ასული წარვიდა გურიას და ესე შეირთო მეფემან გიორგიმ. ხოლო ახალციხეს ვერ მშოვნელთა შემწეობისათა წარვიდნენ მეფე და გურიელი სტამბოლს და რა მივიდნენ აზრუმს, აზრუმის ფაშამან მოსცა სპანი გურიელს; წარმოვიდა და მოვიდა გურიას, განაძო დედა და ძმანი და დაიპყრა გურია, ხოლო მეფე წარვიდა სტამბოლს: კვალად გურიელობა გიორგისა შეუქმნა

გურიის ერისთავსა და ნაკაშიძეს, ვინათგან იყვნენ მიმდგომნი დადისა და ძმისა მისისანი. ამათ მოუწოდეს ბექან დადიანსა, რამეთუ ასული დადიანისა მეუღლედ ჰყვა ბექან ნაკაშიძის შვილსა გიორგის. მოსრულსა სპითა გურიას დადიანს ვერ წინა აღუდგა გურიელი და წარვიდა ბათომს. ხოლო დადიანმა მოსტყვევნა გურია და წარვიდა ოდიშსავე. მოქცეულმან გურიადვე ძალად დაიპყრა გურია გურიელმან გიორგი. ხოლო ამათ ჟამთა დიდი მეგობარი და მოყვარულნი ერთმანერთისანი ბექან დადიანი და ზურაბ აბაშიძე, რომლითამე მიზეზითა დაუტევეს მეგობრობა და შემოუვიდათ განხეთქილება. წარვიდა ბექან დადიანი, მიუხთა ზურაბ აბაშიძესა, ვერ წინა აღუდგა ზურაბ და შევიდა სვერის ციხესა და ბექანმან მოსტყვევნა მამულნი ზურაბისანი და მოვიდა ოდიშადვე, ამათ ჟამთა შეუპყრნა ბექან დადიანმან ყმანი მოყვრისა თვისისა ერისთვისანი და დაიჭირა ძმა თვისი მანუჩარ და პატიმარ ჰყო ციხესა შინა დეხვირისასა. ამათ ჟამთა ეზრახა გურიელი დადიანსა, რათა მისცეს ასული თვისი მას მეუღლედ, რომელი ჰყვა ცოლად ნაკაშიძეს გიორგის, მისცა ნება ბექან დადიანმან ქმნად ამისა. მაშინ გურიელმან განაგდო თვისით მამულით ერისთავი მისი და მერმეთ მოადგა ციხესა შინა მყოფს ნაკაშიძეს, აღიღო ციხე, გამოიყვანა ცოლი ნაკაშიძისა ქალი ბექან დადიანისა, განუტევა გურიელმან ცოლი თვისი შარვაშიძის ასული და შეირთო ნაკაშიძის ნაცოლარი და მოიმტკიცა გურია დადიანის გამო. ხოლო სტამბოლს შთასრული გიორგი მეფე მოვიდა ახალციხეს და ბრძანებითა ხვანთქრისათა შემწე ექმნა ახალციხისა ფაშა სპითა და მოვიდა იმერეთს. თუმცა არა სწადოდათ მთავართა მათ ზემოხსენებულთა, რომელთა ეპყრათ იმერეთი, მეფობა გიორგისა, გარნა ძლიერებასა მისსა ვერ წინა აღუდგა და დაიპყრა იმერეთი. ხოლო ზაფხულსა მას შეიზრახნენ სამნი ესე დიდ-შემძლენი კაცნი დადიანი, აბაშიძე და ერისთავი და შეუპყრნეს სიმონ აბაშიძე მეფესა გიორგის, რათა მოჰკლას იგი, ხოლო სიმონ თანხმელის ციხესა შინა მყოფი მეფე ისტუმრა და ნადიმსა ზედა მოჰკლეს თევდორობის შაბათს წელს ქრისტესით 1720

და კვალად განიყვეს იმერეთი სამთა მათ სამად, და დაიპყრეს. იყო საქართველოს მეფისა თანა შვილი გიორგი მეფისა ალექსანდრე აღსაზრდელად და რა მოჰკლეს მამა მისი, მოითხოვა ისაყ ფაშამან ალექსანდრე მეფედ ყოფად იმერეთსა ზედა და მეფემან საქართველოისამან ვახტანგ წარავლინა ნიჭითა დიდითა და ხვანთქარსაც ებრძანა მეფობა ალექსანდრესი. მაშინ შემოიკრიბნა ფაშამ სპანი და წამოვიდა იმერეთს. ხოლო ბეჟან დადიანმა და მასთანა ზურაბ აბაშიძემან არა ინებეს მეფობა ალექსანდრესი. მაშინ მოადგნენ ცუცხვათის ციხესა ზურაბისას და აღიღეს ოსმალთა შეთხრითა და დასხნეს მას შინა იენგიჩარნი. ხოლო ცუცხვათიდამ წარვიდნენ ლეჩხუმს ბეჟან დადიანსა ზედა და შევიდნენ ლეჩხუმს და მოსწვეს, მოსტყვენეს და რაიც ძალ ედვა ებრძოდა ბეჟან მხნე ახოვნად. შემდგომად უკმოიქცნენ ოსმალნი გამოვლეს რაჭა და მოვიდნენ ქუთაისს. მაშინ ეზრახა ბეჟან დადიანი ფაშასა და მისცა ქრთამი 12 ქისა, რათა მოჰკვეთოს თავი ოტია ჩხეიძესა, ვინათგან იყვნენ მტერნი დადიანი და ოტია ჩხეიძე, მიიღო ფაშამ ქრთამი და მოჰკვეთა თავი ოტია ჩხეიძეს. განუტევა ფაშამ ერისთავი, ვინათგან მტერ იყვნენ დადიანი ბეჟან და ერისთავი, მოიყვანა ბეჟას დადიანი, ჰყო ალექსანდრე მეფედ იმერთა წელს ქრისტესით 1721. მოუძღვინა ბეჟან დადიანი მოურნედ და თვით წარვიდა ახალციხეს.

ხოლო ალექსანდრემან დაიპყრა იმერეთი თვინიერ რაჭის ერისთვისა. მერმეთ ემზახლა ბეჟან დადიანსა და მისცა დადიანმან ასული თვისი მარიამ ცოლად. არამედ თუმცა იყო ალექსანდრე მეფედ, გარნა ბეჟან დადიანი იყო მოქმედი და მმართებელი ყოვლის საქმისა. ამა ჟამსა წარვიდა აბაშიძე გიორგი ქართლს ვახტანგ მეფისა თანა და მოკვდა ტფილისს წელს ქრისტესით 1722 და გვამი წარმოიღეს და დაფლეს გარეჯს. ამათ ჟამთა მეფე ალექსანდრე და ბეჟან დადიანი შემოადგნენ ჯვარის ციხეს ოკრიბას, რომელი ეპყრა ერისთვის მმას გედევანს გენათელსა, შეუთხარეს და აღიღეს. ჟამსა ამას ერისთავი შოშიტა მოუხთა მეფესა სკანდას მყოფსა, ხოლო მეფე შევიდა ცი-

ხესა შინა სკანდას და განერა და ერისთავმან მოსწვა, მოსტყუვნის რაო-
დენიცა ჭპოვა და წარვიდა რაჭას.

წელს ქრისტესით 1725. გამოვიდენ ოსმალნი ფოთს, აღაშენეს ციხე და დასვეს ფაშა, ხოლო შემწეობითა ბეჟან დადიანისათა შეუხთა რაჭას და მოაოხრა რაჭა მეფემან ალექსანდრე ნაცვლად სკანდას მოხდომისა. ეგრეთვე მეფე ალექსანდრე და დადიანი ბეჟან მოადგენ შორაპანის ციხესა, რომელი ეპყრა ლეონ აბაშიძესა, გიორგის ძესა, და აღიღეს და მას შინა დებული ქონება სრულიად წარიღო დადიანმა; ხოლო ციხე მისცეს ზურაბ აბაშიძესა. ჟამსა ამას მიიცვალა გურიელი გიორგი და დაჯდა გურიელად ძე მისი მამია ნაშობი შარვაშიძის ასულისა. ჟამსა ამას გარდიცვალა ერისთვის ცოლი მარიამ მეფის ქალი, და ჰყვეს ზავი დადიანმა ერისთავმან და მისცა ერისთავს დადიანმა ასული თვისი ნაცოლარი გიორგი გურიელის ერისთავს ცოლად. ესე არა სასიამოვნოდ აღუჩნდა ზურაბ აბაშიძესა და შეასმინა დადიანი ისაყ ფაშასა, ხოლო ფაშამ წარმოავლინა ძე თვისი უსუფ ფაშა და ჩამოვიდა იმერეთს, მიეგება მეფე და დასდგენ გეგუთს. ხოლო მიიწვია დადიანი ბეჟან უსუფ ფაშამან და მივიდა ურიდლად და ოდეს შევიდა კარავსა ფაშისასა, მაშინ დამალულმან დასცა ხანჯალი ბეჭსა მაჭმად ბეგ მესაჭურჭლემან ფაშისამან და მოჰკლა დადიანი ბეჟან და თავი მისი წარგზავნეს წინაშე ხვანთქრისა წელს ქრისტესით 1728 და წარვიდა ფაშა ქართლს და ბეჟანის წილ იქმნა დადიანად ძე მისი ოტია. ხოლო ჟამსა ამას შეიშურვენ ოტია დადიანი და ძმა მისი კაცო, შეიპყრა ოტიამ კაცო და მიაბარა ერისთავს და მან პატიმარ ჰყო კცრას ციხესა შინა. ამათ ჟამთა მოადგა ერისთავი სადგმელს ციხესა იაშვილისასა, მაშინ მეფემან წარუგზავნა ლეონ აბაშიძე ერისთავსა თანა ვინათგან ლეონ იყო დედით ძმა ერისთვისა, რათა მოეცალოს ერისთავი ციხესა იაშვილისასა გარნა ერისთავმან შეიპყრა ღალატით ლეონ აბაშიძე და წარუგზავნა დადიანსა; გარნა დადიანმა პატივით განუტევა ლეონ და შემდგომად მივიდა ლეონ აბაშიძე მეფისა თანა. ამათ ჟამთა მოკლა ერისთავი შოშიტა და იქმნა ერის-

თავად ძე მისი გრიგოლ. ხოლო ჟამსა ამას გაიპარა ძმა დადიანისა კაცო ქვარიდამ და მივიდა მეფისათანა. ამათ ჟამთა მოკვდა ცოლი მეფისა ასული დადიანისა ბექანისა და შემდგომად მეფემან შეირთო ასული ლევან აბაშიძისა ცოლად და იქორწინა წელსა ქრისტესით 1732 ხოლო მეფემან ასული თვისი ნაშობი დადიანის ქალისა მისცა ცოლად გურიელსა მამიას. იხილეს ესე და ამისთვის დადიანმა გარდაბირა მეფესა ძმა თვისი მამუკა და მიიყვანა დადიანმა და შერთო დაი თვისი ცოლად. შეიკრიბა დადიანმა ოდიში, ლეჩხუმი და ავხაზნი და შეეწია ერისთავი და ზურაბ აბაშიძე და მივიდა დადიანი იმერეთს და დასდგა გეგუთს და აოხრებდა იმერეთს. ხოლო ალექსანდრე ვერ წინა აღუდგა და შევიდა ქუთათის ლევან აბაშიძით და მოადგა დადიანი ქუთათის, გარნა ვერ აიღო და მოეცალა. ამათ ჟამთა მოვიდა ფაშა ფოთს, რათა უმეტესად დაიპყრას კიდურნი შავის ზღვისანი, ხოლო რა სცნა მეფემან ალექსანდრემ მივიდა ფაშისა თანა და ერთად წარვიდნენ ოდიშს, გარნა არა მივიდა დადიანი და დახიზნულ-იყო ყოველი ოდიში, მუნით წარვიდნენ და მოსწვეს ეკკლესია წმიდისა გიორგისა ილორს და აღძარცვეს კრამიტი პრენისა და მუნით შევიდნენ ავხაზეთს და შეურიგდა შარვაშიძე მპყრობელი ზუფუსი და მაჰმადიან ჰყვეს იგი და ყოველნი მისთანა მყოფნი და განვიდნენ კოდორსად.

ხოლო ახლდა ყოველთა ამათ საქმეთა შინა მეფე ალექსანდრე ფაშასა, რათა შემდგომად უკმობრუნებისა დაუმორჩილოს დადიანი ოტიას. მაშინ განემზადა ფაშა წასასვლელად ჯიქეთს და აწვია მეფესა, გარნა მძიმედ აღუჩნდა ესე მეფესა და ღამესა მას გამოიპარა მეფე სპითა თვისითა და დაილასა დევნა უყვეს ოსმალთა და მოეწივნენ პირსა ზედა უგურისასა. ხოლო იმერთა განამაგრეს კიდური მდინარისა და რამოდენითა მით კაცითა განერა მეფე და მოვიდა ციხესა შინა კაცო დადიანიც ძისასა და დანაშთენი იმერნი აალაფეს ოსმალთა და ავხაზთა. ოდეს სცნა დადიანმა მოსვლა მეფისა ციხესა შინა კაცოისა, მოადგა გარს რაოდენ დღემდე, გარნა შემდგომად ზავ-ყვეს, მოსცა მეფემან მძევალი და წარვიდა იმერეთს წელსა ქრისტესით 1733.

შემდგომად ამისა უკუუდგენ ფაშას აფხაზნი და დაუწყეს ჰარვა, სრო-
ლა და კვლა და წარმოვიდა ფაშა ოდიშადვე, გარნა შეკრბენ აფხაზნი,
დაესხენ ოსმალთა და ფაშა ივლტოდა ზღვით და ყოველნი სპანი
მისნი აალავეს აფხაზთა და სძლეს ყოვლითურთ და მრავალნი მოიშ-
თვნენ ზღვასაცა და შემდგომად აფხაზთა დაუტევეს მაჰმადიანობა
დაიპყრეს თვისივე სჯული. (არამედ ძლევასა ამასა იტყვიან სასწაულად,
წმინდისა გიორგისა ილორისასა, რომელ ღამესა ამას ეტყოდა აფ-
ხაზთაგან სვლასა და განაძლიერებდა მათ ბრძოლად.). ხოლო შემ-
დგომად ამათსა უკუბირეს კვალად შამუკა შეფესა დადიანმა, ერის-თავ-
მან და ზურაბ აბაშიძემან. შეკრბენ სპითა მრავლითა და მოვიდენ. ალექ-
სანდრემან ჩიხორს მდგომმან შემოიკრიბა გურიელი მამია, ლევან აბა-
შიძე, დადიანის ძმა კაცო და სხვანი იმერნი და შეიბნენ ჩიხორს და
მოისროდენ ორგნითვე უმრავნი და სძლო ალექსანდრემ, ხოლო და-
დიანმა ოტია ბრძოლასა ამას შინა განადიდა სიმხნე თვისი და სამა-
გალითოთა მამაცობითა ადიდა სახელი თვისი, რათა შუა რაზმთა ში-
ნა შესლვითა მოსრნა მრავალნი. გარნა შემდგომად ჰკრეს მას შვიდი
ტოფი და სამსა ადგილსა დაჰკოდეს ლეკურითა და შემდგომად ესე
ვითარი დაკოდილი დაირჩინეს. დაჰკოდეს ზურაბ აბაშიძის ძე დავით;
ალექსანდრეს კერძოთ მოჰკლეს კაცო ძმა დადიანისა და გამარჯვება
დაშთა ალექსანდრეს კერძოთ წელს ქრისტესით 1734. ხოლო და-
დიანი ოტია წარმოიყვანა მეფემან და დაადგინნა მკურნალნი და გან-
კურნა და სთხოვდა ლეჩხუმსა მეფე, გარნა არა ნება-სცა დადიანმა,
ეზრახა ზურაბ აბაშიძისა გამო დადიანი ისაყ ფაშასა და მისცა ქრთა-
მი დიდი, რათა შეეწიოს. მან წარმოავლინა მახმად-ბეგ და გივი ამი-
ლახორი სპითა ოსმალ ქართველისათა; და მოვიდენ საჩხერეს, ამის
მხილველმან ალექსანდრემ გამოართვა დადიანსა ოტიას საჭილაო, სა-
მიქელაო და განუტევა დადიანი, მოვიდა მეფე საჩხერეს, მისცა დაი
თვისი მახმად-ბეგს და წარვიდა ოსმალნი. დაზავდენ დადიანი, ერის-
თავი, და ზურაბ აბაშიძე მეფისა თანა, და დაიპყრო იმერეთი ალექ-
სანდრემან. ამას ჟამსა მოიყვანა მეფემან დავით აბაშიძე ძე ზურაბი-

სა, რომელი იყო სიძე მეფისა ალექსანდრესი, და პაპუნა წერეთელი, და ორთავე თავი მოჰკვეთა ღალატითა და წარვიდა მსწრაფლად, რათა დაიპყრას მოდამნახის ციხე, გარნა ცოლმან და ძემან პაპუნასსამან განამაგრეს ციხე და ვერ იშოვა მეფემ ციხე იგი. იხილეს რაი ესე ვითარი მოქმედება წარჩინებულთა რამეთუ ხიბავს ყოველთა მოწყვეტა; ამისთვის შეკრბენ დადიანი, ერის-თავი გრიგოლ და ზურაბ აბაშიძე და ოდეს სცნა ესე ალექსანდრემან, მოითხოვა ლეკნი შანშე ქსნის ერის-თვისაგან და წარმოუგზავნა 500 ლეკნი, წარმოუძღვა ალექსანდრე და მოვიდა ოდიშს, და ვერ წინააღუდგა დადიანი, და ალექსანდრემან მოსწვა, მოსტყვევნა ოდიში და უკმოიქცა იმერეთადვე. ხოლო ჟამისა რაოდენისამე შემდგომად შეიკრიბა დადიანმა ოტიამ ავხაზნი და ოდიშარნი და მოერთვენ დადიანსა; ერის-თავი და ზურაბ აბაშიძე, და ვერ წინააღუდგა ალექსანდრე, გამოუშვა დადიანმა მარბიელნი და მოსწვეს სასახლე მეფისა ვარ-ციხე წელს ქრისტესით 1740; მოსწვეს, მოსტყვევნეს იმერეთი და უკუნვე იქცა ოდიშადვე დადიანი ოტია. ამათ ჟამთა წარავლინა ალექსანდრე მეფემან ძმაი თვისი გიორგი და ლევან აბაშიძე ქართლს ვახუშტი აბაშიძესა ზედა, რათა შეიპყრან იგი; და უცნობელად დაესხენ ტბეძერს მყოფს და ვახუშტი გამაგრდა სახლსა შინა და დაიწყო თოფითა ცემა, მაშინ ამათ შეუდვეს ცეცხლი სახლსა ამას. იხილა ვახუშტიმ ცეცხლი, გამოვარდა და მიენდო ბიძის ძესა თვისსა ლევანს, მათ მოგვარეს მეფესა და პატიმარ ჰყვეს ციხესა შინა ნავარძეთისა, სთხოვდა მეფე 500 ქესა თეთრსა და ციხესა ვახანს და ესე არა ინება ვახუშტიმ მიცემად, მერმეთ მოვიდა კათალიკოსი დომენტი განტევებისათვის ვახუშტისა, გარნა არა პატივსცა ალექსანდრე. კვალად წარმოავლინა ისაყ ფაშასა ცხენი აღკაზმული და ქურქი და ოცი ქესა თეთრი რათა განუტეოს ვახუშტი და არა ინება მეფემან, გარნა ისაყ-ფაშამან აღუსრულა თხოვნა ანუკა ვახტანგ მეფის ქალსა, ცოლსა ვახუშტი აბაშიძისასა და გაზაფხულს წარმოავლინა ფილარიდის შვილი სიძე თვისი სპითა. ამა ჩამოსრულს იმერეთს შეერთდა დადიანი და სხვანი იმერთა თავადნი. იხილა რა მე-

ფემან, დახიზნა ხიზანი თვისი ხარაგეულს და თვით წარვიდა ქართლს წელს ქრისტესით 1741. წარუგეს მეფესა მამუკა ძმა თვისი და ლევან აბაშიძე და ვახუშტი წარიყვანეს პყრობილი. მაშინ მოიყვანეს გიორგი ძმა ალექსანდრესი ნაშობი გურიელის ასულისა, და ქმნეს მეფედ და წარვიდნენ ოსმალნი. ხოლო ალექსანდრე მისრულმან ქართლს განუტევა ვახუშტი და თვით მივიდა ხანისა თანა, რომელი იყო შაჰნადირისაგან დადგენილი საქართველოსა შინა. ხანმან ამან პირველად პატივსცა ალექსანდრეს და მერმეთ შეიპყრა. ამის მხილველი მამუკა და ლეონ და სხვანი იმერნი ივლტოდნენ და მოვიდნენ იმერეთს. ხოლო მეფემან ალექსანდრე წარავლინა ელჩნი ვედრებად შაჰნადირისა დარუბანდს. შაჰნადირმან ელჩითა მიანიჭა პატივი და წარმოუვლინა ვაცირა ყმით ისაყ-ფაშასა, რათა ალექსანდრე ყოს იმერეთს მეფედ. უსმინა ისაყ-ფაშამან და ალექსანდრე შთამოიყვანა იმერეთს და ჰყო მეფედ და შეამტკიცა დადიანი, მისცა იმერეთი და მერმეთ წარვიდნენ ოსმალნი. ხოლო გიორგი ძმა მეფისა წარვიდა ოდიშს. გვალად მცირედისა ჟამისა იქმნა მეფესა და დადიანს შუა შური. ესე ალექსანდრე მეფემან აბრალა დედის-ნაცვალსა თვისსა თამარ გურიელის ასულსა (რომელსა უწოდდენ კოჭიროლად) შეიპყრა და მოჰკვეთა თავი. ხოლო დადიანი წარმოემართა სპითა და მოვიდა ბებუთს და შეიერთა ერის-თავი გრიგოლ. ხოლო მეფე შევიდა ქუთაისს და არა ექმნა ბრძოლა პირის-პირ, გარნა რომლისამე მიზეზისათვის უკმოიქცა დადიანი და მომავალსა ეწივნენ იმერნი და დაუწყეს თოფითა ცემა, მოჰკლეს ერის-თავი გრიგოლ და ივლტოდნენ ოდიშარნი წელს ქრისტესით 1743, და ნაცვლად გრიგოლისა ერის-თავად ჰყვეს ძმა მისი ვახტანგ. შემდგომად შერიგდენ მეფე და დადიანი, იქმნა მშვიდობა და მეფობდა ალექსანდრე იმერეთს. ხოლო რაოდენისა ჟამისა, ამა მეფემან განძარცვა ხატი ყოვლად-წმიდისა ღვთის-მშობელისა (რომელსა უწოდებენ ხახულისა ღვთის-მშობელსა) და ამის ძლით წარმოსცვინდენ ორნივე თვალი და მოკვდა თვესა მარტსა წელს ქრისტესით 1749, და იქმნა მის წილ მეფედ ძე მისი სოლომონ.

ესე პირველი სოლომონ იქმნა მეფედ იმერთა კაცი მხნე, ახოვანი და მამაცობასა შინა ქებული. ამან შეირთო მეუღლედ საჩაზეთის თავადის ზუფუს მცხოვრების ინალის შვილის ასული. გარნა ვინათგან იხილა თვინიერ დადიანისა მეფობა მისი შეუძლებელ არს, ამისთვის განუტევა ინალის შვილის ასული და შეირთო ოტია დადიანის ასული მარიამ, რომელი იყო დედათა შორის ყოვლად კეთილ-სახსოვარ. გარნა ჟამსა ამას მძლავრებდენ იმერეთს ოსმალნი და ეპყრათ იმერეთსა შინა ოსმალთა სიმაგრენი ციხე ქუთათისა, შორაპნისა, ცუცხვათის და ბაღდადისა და მძლავრობდენ დიდათ, გარნა მხნე ახოვნებითა თვისითა დიდათ წინა აღუდგებოდა სოლომონ ოსმალთა, მრავალთა სრვიდა, მრავალთა ხოცდა და მრავალთა ატყვევებდა და ოსმალნიცა მრავალ-ჯერ გადააყენებდენ მეფობიდამ. გარნა კვალად მეფედ მოიქცევოდა შეწევნითა დადიანისათა, და თვისითა მხნე ახოვნებითა და მრავალნი ძლიერნი სერესკალნი ოსმალთანი შეწევნითა დადიანისათა დაამარცხნა და არცხვინა და უკუნ აქცია და კვალად მეფობდა მეფე სოლომონ. ამან წინა-აღმდეგობისათვის თვისისა დაამდაბლა სახლი თავადთა აბაშიძეთა, თუმცა იყო სახლის-შვილი აბაშიძისა მეფე ესე, გარნა არა რიდა და წარვიდა პაპა მეფისა ამის ლეონ აბაშიძე ახალციხეს და მოიცა მალი ოსმალთაგან და მოვიდა აბაშიძე იმერეთს დიდითა სერესკლებითა. მცნობმან ამისმან მეფემან სთხოვა შეწევნა სიმამრსა თვისსა დადიანსა ოტიას, და ვინათგან კაცი მამაცი დადიანი ოტია მოუძლურებულ იყო მოხუცებულობისა გამო, ამის თვის წარმოუვლინა ძე თვისი კაცია შესაწევნელად სიძესა თვისსა მეფესა და წარმოვიდა კაცია სპითა ოდიშ-ლეჩხუმ აფხაზთა, და აქათ მეფემან შეიკრიბნა რამდენიმე იმერნი. გარნა უმეტესი მიმდრეკილ იყო აბაშიძის ლეონისა მიმართ; და შეერთებულნი მეფე და კაცია დადიანის ძე მიუხდნენ ხრესილს მყოფს ოსმალთა განდიდებულია მხედრობათა და შეიქმნა ბრძოლა სასტიკი, სადა მამაცად ბრძოდენ, მეგრელნი და ლეჩხუმელნი და განსვდრიკნეს თათარნი, მიეწივნენ მეგრელნი და მოჰკლეს აბაშიძე ლეონ პაპა მეფისა, შეიპყრეს აბაშიძე ზედგენ და მოჰკ-

გვარეს მეფესა და შემდგომად დასწვა თვალნი მეფემან. კვალად მენ-
გრელთ შეიპყრეს გოლა-ფაშა და სპასპეტი მხედრობისა ამის ბაშალა
და მოჰკვეთეს ორთავე თავი და გაემარჯვათ დიდათ და სახელოვნად
მეფესა და დადიანსა, წელსა ქრისტესით 1756, რომელ კაცსა ყო-
თსა მოჰყავდა ათი ოსმალი შოებული და აღილეს ალაფ ბარგნი უმ-
რავლესნი და თუმცა სადამე განერა რაოდენიმე ოსმალნი ივლტოდენ
ახალ-ციხეს. ხოლო მეფე და დადიანი მოიქცენ გამარჯვებულნი სასახლად-
ვე თვისდად, გარნა მე დადიანისა მწუხარე იყო ვინათგან მხლე მისი
შარვაშიძე ხუტუნია მოჰკლეს ბრძოლასა ამას შინა, რომელმანცა სა-
მაგალითოდ წარმოაჩინა მამაცობა და სიმხნე მისი სადა სხვათა სა-
ხელოვანთა ბრძოლათა: შორის ხრმლითა გაჰკვეთა თექვსმეტი ოსმალ-
ნი და შემდგომად ოსმალთ რაზმთა შუა-გულობასა მეოფე მოჰკლეს
შარვაშიძე ხუტუნია. ამათ ჟამთა გარდაიცვალა დადიანი ოტია და იქ-
მნა დადიანად კაცია. ამა წელს დაბნელდა მზე წელს ქრისტესით 1758.
შემდგომად რამოდენისამე ჟამისა კაცია დადიანმა განუტევა ცოლი
ინალის შვილის-ასული და მოიყვანა მეუღლეთ დიდითა და სახელო-
ვანითა მზითვითა საქართველოისა და კახთა ცხებულის მეფის თეიმუ-
რაზის ასული, და სახელოვანის მეფის ერეკლესი ელისაბედ, რომ-
ლისა ქებანი წარიწერებოდენ ამა სამეფოთა და სამთავროთა კიდით-
კიდემდე. ხოლო შემდგომად ორისა წლისა შობასა ზედა ყრმისასა
მოკვდა სანეტარო ესე დედოფალი ელისაბედ სამწუხარო და საგლო-
ველად ყოველთა სამეფოთა საქართველოისა და სამთავროთა სამენ-
გრელოისათა, და დაფლეს ცაგერს, ვინათგან გარდაიცვალა სამთავრო-
სა სასახლესა მურს წელს ქრისტესით 1770 და შემდგომად მძიმისა
გლოვისა შეირთო ცოლად დადიანმა კაციამ ასული პაატა წულუკიძი-
სა ანნა. მეფემან ამან სოლომან ოდეს იხილა, რომელ ვერ განთავი-
სუფლდების ოსმალთ მონებისაგან, ამისთვის ევედრა როსიისა იმპე-
რატრიცას ეკატერინა მესამესა, მან წარმოუვლინა მხედრობა და აღი-
ღეს ციხე ქუთაისისა, შორაპნისა, ცუცხვათისა და ბაღდადისა და მრა-
ვალნი მოსრნეს, მოსწყვიდნეს ოსმალნი და სხვა დაშთომილნი გან-

დევნეს და იქმნა თავის-უფალ მეფედ სოლომონ. ხოლო შემდგომად წარმოვიდენ, იწინამძღვრეს დადიანი და შემოადგეს ფოთის-ციხესა, გარნა ვერ აღიღეს, და შემდგომად განვლეს იმერეთი და წარვიდენ საქართველოთი რუსეთადვე წელს ქრისტესით 1770. შემდგომად მეორესა წელსა მოვიდნენ კვალად რუსნი და შემოადგნეს კვალად წინა-მძღვრებითა დადიანისათა ფოთს, გარნა ვერცა მაშინ აღიღეს და დასწვეს გამაგრება ფოთისა თავადსა სამეგრელოსასა ხახუს ჩიჩუას, შეიპყრეს რუსთა, წარვიდენ და თანა წარიყვანეს ჩიჩუაცა და მიიწივნენ რა მოზდოქს, მოკვდა მუნ ჩიჩუა და დაფლეს. ამან მეფემან აღხოცა ერის-თაობა რაჭისა, შეიპყრა ერის-თავი რაჭისა როსტომ და ძე მისი გიორგი და სხვანი მცირე-წლოვანი შვილნი მისნი და დასწვნა ამათ ყოველთა თვალნი, ვინათგან სწამობდა ორგულებასა და მამულნი მისნი რომელნიმე მისცნა თავადთ წერეთელთ პაპუნასა და ძმასა მისსა ზურაბს და რომელნიმე თვით დაიპყრა სამეფოდ თვისდად. ხოლო იყვნენ მოყვარენი ესე ორნი მეფე სოლომონ და დადიანი კაცია დიდ-სა და სრულსა სიყვარულსა შინა ყოვლითურთ, გარნა რომლისამე მიზეზითა და ავთა კაცთა მოქმედებისაგან სიყვარულისა წილ შეექმნათ შური დიდი ურთი-ერთას შორის და არბევდა მეფე ოდიშს, მრავალ-ჯერ დაეკირთებოდა, გარნა არცა დადიანი აყენებდა და მრავალჯერ ესეც არბევდა იმერეთ-რაჭასა და ესრეთ განვლო ჟამმან საკმაომან. ჟამსა ამას გარდაიცვალა ღირს-სახსოვარი დედოფალი იმერეთისა მეუღლე სოლომონ მეფისა მარიამ და ი კაცია დადიანისა. შემდგომად გლოვი-სა მეფემან ამან შეირთო წულუკიძის ასული გულქან, ნაცოლარი მიქელაძის აზნაურის ქაჯაიასი. შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა მოკვდა ძე სოლომონ მეფისა ალექსანდრე და დაშთა მეფე უძეოდ და დაფლეს გელათს. ვინათგან ალექსანდრე იყო დის-წული კაცია დადიანისა, ამისთვის წარვიდა დადიანი შესაფერითა დიდებითა და მივიდა გელათს და იტირა დის-წული თვისი ალექსანდრე, თუმცა დიდი შური იყო მეფესა და დადიანს შუა, მაგრა სიყვარულისათვის დის-წულისა არა რიდა მისვლა იმერეთსა შინა, და მშვიდობითვე მოიქცა. ჟამსა ამას

ჰფლობდენ ავხაზეთსა შარვაშიძენი ზურაბ, ქელაიშ აჰმედ-ბეგ და ბექირ-ბეგ. ამათ შეიკრიბნეს ჯიქნი, ალანნი, ზუხუა და მაზუმაი და ამასთან ავხაზეთი და წარმოემართენ დადიანსა ზედა, განუდგენ დადიანსა სამეგრელოსა თვისი ავხაზეთი სამურზაყანოდ წოდებული და მიერთვენ მათ ხსენებულთა შარვაშიძეთა. მცნობმან ამისმან დადიანმა შეიკრიბა სპანი თვისნი ოდიშ-ლეჩხუმისა და სვანეთისა და დაებანაკა რუხს კიდესა ზედა ენგურისასა. გარნა რა სცნო სიმრავლე და ძალი შარვაშიძეთა, მაშინ თუმცა იყვენ მტერად მეფე სოლომონ და დადიანი, გარნა მაშინცა მიუწერა ავთრათი მეფესა და შეუთვალა: „მოვიდენ აგარიანნი დასამხობელად ჩემდა და სამეგრელოისა ჩემისა და შებღალვად ქრისტიანობისა, და ნუ მოიხსენებ ჩვენ ორთა ურთიერთისა წყინებასა და მოვედ შეეწიე ჩემდა და სახელოვნითა გულითა, და აწ ჟამი მოიხსენო მსახურება ჩემი ხრესილის ბრძოლისა.“ მოვიდა რა წერილი დადიანისა მეფისა თანა და, წარმკითხველმან წერილისამან მსწრაფლ ბრძანა შეკრება იმერთ სპისა და წარმოემართა სახელოვნად და მოვიდა დადიანისა თანა. მხილველი და მოხარული დადიანი მეფისა მიეგება და უამბორეს ურთი-ერთსა. დამვიწყებელი ყოვლითურთ შურისა ურთი-ერთისა და დაებანაკნენ მახლობელ ერთმან-ერთისა. შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა მოვიდენ ავხაზნი და მძურიდებელად გამოვიდენ ენგურს და დასდგენ პირის პირ მათსა. მეორესა დღესა ამხედრდენ ავხაზნი და წამოემართენ ზარბაზან არტილერიითა და დიდ ძალითა მხედრებითა მეფესა და დადიანსა ზედა, აქათ მიეგებნენ სპანი მეფისა და დადიანისანი და შეიქმნა საშინელი ბრძოლანი. მაშინ მეფე ამხედრდა ჩვეულითა კისკასითა გულითა და წარუძღვა რამოდენსამე გუნდსა მხედრობასა იმერთ-ოდიშართასა, და მიუხდა მარჯვენით კერძო მამაცად და მრავლისა ურთი-ერთისა ბრძოლისა, განეღვია რაზმი და შევიდენ სპანი მეფისა დადიანისანი რაზმსა შუა; და მხილველნი ამისა ავხაზნი ვერ წინა აღუდგენ და ივლტოდენ ავხაზნი და განემარჯვათ სახელოვნად მეფესა და დადიანსა, სადა მოიკლნენ ავხაზნი მრავალნი და შეპყრობილიცა წარმოიყვანეს მრა-

გალნი ტყვედ, და გამარჯვებული და მხიარულ ქმნილი უკ-მოიქცენ სახლადვე, და გარდაიხადა მეფემან თანა-მდები ხრესილისა და მის ჟამიდამ იქმნა მშვიდობა ამა ორთა მეფეთა და დადიანთა შორის და სიყვარული შესაფერი წელს ქრისტესით 1780. შემდგომად რამოდენისამე ხანის სიყვარულისა დასამტკიცებელად მოვიდა მეფე სალხინოს დადიანისა თანა, მონათლა ასული დადიანისა მარიამ და შემდგომად მრავლის ლხინისა და მრავლის საჩუქრისა მოვიდა მეფე კვალად ქუთათის. დროსა ამას შეიშურნენ ურთი-ერთისადმი შარვაშიძე ზურაბ, რომელი ფლობდა ზუფუს, და ძმის-წული მისი ქელაიშ აჯმედ-ბეგ, რომელი ფლობდა აყურს და მიმდგომსა მისსა, ამისთვის წარმოვიდა ზურაბ შარვაშიძე და მოვიდა კაცია დადიანისა-თანა და სთხოვა შეწევნა; უსმინა დადიანმა, შეიკრიბა სპანი თვისნი, აჰინა მხედართმძღვანვად ძმა თვისი გიორგი და წარგზავნა ავხაზეთად. მივიდენ რა ავხაზეთს ურჩნი ზურაბისანი მოსწვეს, მოსწყვიდნეს და შემდგომად შემოადგენ ცხომის ციხეს, სადა მამაცად ბრძოდენ ციხით გამო მეციხოვანენი ქელაიშ აჯმედ-ბეგისანი, გარნა სიმხნე მამაცობითა საქებელითა აღიღო ციხე იგი გიორგი დადიანის ძმან და მოიქცა გამარჯვებული კვალად ოდიშადვე. შემდგომად ემზახლენ ერთმან-ერთს კაცია დადიანი და ზურაბ შარვაშიძე, და ასული ზურაბ შარვაშიძისა რუსუდან მოუყვანა დადიანმა მეუღლედ ძესა თვისსა მანუჩარს. შემდგომად ჟამისა რაოდენისამე იწადა მეფემან, რათა მიუხთეს ჩაქვს ოსმალთა და შემუსროს იგი. შეიკრიბნა სპანი იმერელთანი და მიუხთა ჩაქვს, გარნა უკმობრუნვებულს ეწივნეს რამოდენნიმე ჩაქველნი, დაუწყესთ თოფთა ცემა, დაკოდეს სარდალნა წულუკიძე პერი და აგიაშვილი ქაიხოსრო, მოჰკლეს მრავალნი წარჩინებულნი თავად-აზნაურნი და ცოცხალნიცა დაიმონჩილნეს, და მოიქცა მეფე იმერეთს დიდათ დაჭარცხებული. შემდგომად ამისა ამავე წელს თვეს აპრილსა კვ, დღე-სასწაულსა წმინდასა გიორგისასა, ჩვეულებათ აქვსთ შეკრება ხონს დღესასწაულობად, მაშინ მეფემან მოიწადა ქუთაისით მუნ წამოსლვა შექცევად და დიდას რა აღემზადა, მოგვარეს ცხენი შესაჯდომად, მაშინ

ანაზდად მოულოდებელითა სიკვდილითა გარდაიცვალა წელს ქრისტე-სით 1781 და დაფლეს გელათს და გარდავიდა უძეოდ და იქმნა უმემ-კვიდროდ იმერეთი. ხოლო იყო მას ჟამსა ორნი ბაგრატიონთა ძენი: ერთი ბიძის-ძე მეფისა დავით გიორგის ძე, ხოლო მეორე ძმის-წუ-ლი მეფისა დავითვე არჩილის ძე, ხოლო იწადეს იმერთა, რომელმან-მე იგი, და რომელმანმე ქსე მეფედ, გარნა დავით გიორგის ძე იყო მამიდას-შვილი დადიანისა და იყო სიძე მისი პაპუნა წერეთელი, რო-მელი მას ჟამსა იმერეთსა შინა წარჩინებულ-იყვენ წულუკიძე ბერი და იგი ხსენებული წერეთელი პაპუნა და ამა ორთა მოიწადინეს და შემ-წეობითა დადიანისათა იქმნა იმერთა ზედა მეფედ დავით გიორგის ძე, ხოლო არჩილის ძე წარვიდა საქართველოდ მეფისა ირაკლისა-თანა, ვინათგან იყო შვილის-შვილი მისი დედით და იყო მუნ. *)

*) ამის შემდეგი დასრულებით დაბეჭდილი იყო გაზეთს «ივერიაში» 1877 წ. № 5 და შემდეგს ნომრებში.

947.922
P 137